

ទស្សនាវដ្តី វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

អភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

ឯកសារបោះពុម្ពផ្សាយរបស់

វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

ឆ្នាំទី១០ លេខ ៤

តុលា - ធ្នូ ឆ្នាំ២០០៦

តម្លៃ ១.៥០៛

គួរឱ្យក្រុមប្រឹក្សាឃុំធ្វើជាអ្នកគ្រប់គ្រងព្រៃឈើ

Iben Nathan, Tove Enggrob Boon អាន សុវត្តា និង Kasper Hansen ពិភាក្សាពីតួនាទីដ៏សំខាន់ ដែលក្រុមប្រឹក្សាឃុំអាចអនុវត្តដើម្បីបំពេញតំរូវការ ជាបន្ទាន់ក្នុងការធានាជីវភាពប្រជាជនជនបទក្រីក្រ ជាអ្នកពឹងផ្អែកលើព្រៃឈើ ដោយអាចរក្សាធនធានដីមានតំលៃនេះឱ្យមានថិរភាពថែមទៀត*

ប្រទេសកម្ពុជា មានកិច្ចការជាបន្ទាន់មួយ គឺធានាជីវភាពប្រជាជនក្រីក្រនៅជនបទ ដែលពឹងផ្អែកលើព្រៃឈើ ហើយរក្សាព្រៃ ដ៏មានតំលៃឱ្យមានថិរភាព ។ ដោយសាររបប គ្រប់គ្រងព្រៃឈើមុនៗ ខកខានមិនបានបំពេញ តំរូវការទាំងនេះ ជំនាញការបរទេស និងអ្នក អនុវត្តកិច្ចការអភិវឌ្ឍន៍ បានផ្តល់មតិជំរុញ យ៉ាងខ្លាំងឱ្យគ្រប់គ្រងការងារ គ្រប់គ្រងព្រៃឈើ ទៅឱ្យអង្គការវិមជ្ឈការ ដូចជា សហគមន៍ ព្រៃឈើ និងក្រុមប្រឹក្សាឃុំ ។ យោងតាម បទពិសោធន៍ខាងការគ្រប់គ្រងព្រៃឈើផ្នែក លើសហគមន៍ អត្ថបទនេះ បង្ហាញថា នៅប្រទេសកម្ពុជា ការគ្រប់គ្រងព្រៃឈើ ដោយក្រុមប្រឹក្សាឃុំ អាចដំណើរការទៅបាន លុះត្រាតែសហគមន៍ បានទទួល ផល ប្រយោជន៍សំខាន់ៗ ហើយមន្ត្រីរដ្ឋជាន់ខ្ពស់ និង/ឬ តួអង្គខាងក្រៅ ត្រូវតែផ្តល់ការគាំទ្រ និងបំពេញតួនាទីយ៉ាងសកម្ម ។

ក្រុមគ្រប់គ្រងព្រៃឈើផ្នែកលើសហគមន៍ យល់ដឹងពីសារៈសំខាន់នៃការថែរក្សាធនធានព្រៃឈើសំរាប់អ្នកជំនាន់ក្រោយ ។

សេចក្តីផ្តើម

ព្រៃឈើមានទំហំប្រហែល ៥៨% នៃផ្ទៃដីកម្ពុជាសរុប រឺប្រហែល ១០លាន ហិកតា ប៉ុន្តែតំបន់ព្រៃធានថយចុះ និងខូចខាតក្នុងល្បឿនគួរឱ្យបារម្ភ (FAO 2005) ។ រឿងនេះធ្ងន់ធ្ងរណាស់ ពីព្រោះជនកម្ពុជាភាគច្រើន រស់នៅពឹង ផ្អែកលើការប្រមូលផលធម្មតាព្រៃឈើ ។ គេត្រូវការឈើ និងបង្កោលឈើ សំរាប់សាងសង់ផ្ទះ រកប្រាក់ចំណូល និងដោះស្រាយតំរូវការផ្សេងទៀត ។ អនុផលព្រៃឈើ ដូចជា អុស ជ័រឈើ និងសាច់សត្វព្រៃ បានចូលរួមចំណែក យ៉ាងច្រើនដល់ជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាជននៅជនបទ ជាពិសេសនៅពេល ពួកគេជួបនឹងវិបត្តិ (Heov et al. 2006) ។

របបគ្រប់គ្រងកាលពីមុនៗនៅកម្ពុជា មិនបានបញ្ឈប់ការខូចខាត និង ធានាឱ្យប្រជាជននៅជនបទទទួលបានប្រយោជន៍នោះទេ (IFSR 2004) ។ រឿងនេះធ្វើឱ្យគេយកចិត្តទុកដាក់កាន់តែច្រើនថា ការគ្រប់គ្រងព្រៃឈើ វិមជ្ឈការ គឺជាវិធីសាស្ត្រមួយប្រសើរជាង ដោយយោងតាមបទពិសោធន៍ អន្តរជាតិខាងការគ្រប់គ្រងព្រៃឈើផ្នែកលើសហគមន៍ (CBFM) ដូចជា នៅនេប៉ាល់ (Hobley 1996) និងឥណ្ឌា (Sundar 2001) ។ គេបាន អះអាងថា CBFM គឺជាគំរូមានការទទួលស្គាល់ជាផ្លូវការតែមួយគត់នៃការ គ្រប់គ្រងព្រៃឈើវិមជ្ឈការនៅកម្ពុជា ប៉ុន្តែនៅក្នុងទម្រង់បច្ចុប្បន្ន CBFM មិនអាចចាត់ទុកថា មានលក្ខណៈវិមជ្ឈការពេញលេញបានទេ ពីព្រោះការ

* Iben Nathan (PhD) និង Tove Enggrob Boon (PhD) ជាអ្នកស្រាវជ្រាវជាន់ខ្ពស់នៃមជ្ឈមណ្ឌលព្រៃឈើ ទេសភាព និងផែនការនៃប្រទេស ជាណាឺម៉ាក (FLD) ។ អាន សុវត្តា ជំនួយការស្រាវជ្រាវនៃ វបសអ កំពុងបន្តការសិក្សានៅ USA និង Kasper Hansen ជាទីប្រឹក្សាស្រាវជ្រាវ ជាន់ខ្ពស់ នៅ វបសអ ។ អត្ថបទនេះ ផ្អែកលើ កិច្ចសហការស្រាវជ្រាវរវាង វបសអ និង FLD ស្តីពីការគ្រប់គ្រងព្រៃ បែបវិមជ្ឈការនៅកម្ពុជា ។

មាតិកា

គួរឱ្យក្រុមប្រឹក្សាឃុំធ្វើជាអ្នកគ្រប់គ្រងព្រៃឈើ	១
ការបង្កើតទស្សនៈនៃគណនេយ្យភាព : ករណីនៃកម្ពុជា	៥
តើពាណិជ្ជកម្មសេរីយ័យស៊ីល្យការគ្រប់គ្រងព្រៃឈើ?	៨
តារាងជាន់សេដ្ឋកិច្ច — ស្ថានភាពក្រៅប្រទេស	១១
— ស្ថានភាពក្នុងប្រទេស	១៣
— សន្ទស្សន៍សេដ្ឋកិច្ច	១៧
ព័ត៌មានផ្សំពី វបសអ	២០

ត្រួតពិនិត្យមិនស្ថិតក្រោមការទទួលខុសត្រូវទាំងស្រុងរបស់ក្រុមសហគមន៍ ព្រៃឈើទេ ហើយរដ្ឋបាលព្រៃឈើ (FA) នៅតែរក្សាសិទ្ធិអំណាចទាំងនេះ (Hobley and Boscolo 2004) ។

ក្នុងប្រទេសឥណ្ឌូ ១១ ការជំរុញវិវត្តន៍ជាអន្តរជាតិ បានផ្តោតលើការដាក់បញ្ចូលការងារគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ ទៅក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធអាជ្ញាធរ មូលដ្ឋាន ។ ក្នុងនេះមានការយល់ឃើញដ៏សំខាន់មួយថា ប្រជាជនតែឃ្លា ភារូបនីយកម្ម និងការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ អាចជួយពង្រឹងគ្នាទៅវិញទៅមកតាមរយៈការផ្ទេរអំណាច (e.g. Ribot 2004) ហើយការផ្ទេរអំណាចនេះ វាផ្តល់នូវមូលដ្ឋានគ្រឹះខាងស្ថាប័នដ៏រឹងមាំសំរាប់ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិផ្នែកលើសហគមន៍ ។ នៅពេលជាមួយគ្នា ក៏មានការយល់ដឹងជាទូទៅមួយថា ការផ្ទេរអំណាចមិនមែនសុទ្ធតែជាវិធីសាស្ត្រ អាចអនុវត្តបានជាក់ស្តែងរាល់ៗលើកនោះទេ (e.g. Larson 2003) ។

នៅកម្ពុជា និន្នាការនេះមានលើកឡើងក្នុងសំណើដែលមានការជំរុញដេញដោលជាច្រើននៅក្នុងឯកសារត្រួតពិនិត្យព្រៃឈើឯករាជ្យ ក្នុងលក្ខណៈជាដៃគូខាងព្រៃឈើ ។ ភាពជាដៃគូខាងព្រៃឈើ ដែលគ្រោងនឹងធ្វើតាមទំរង់ជាផែនការព្រៃសហគមន៍ ត្រូវមានការអនុម័តពីរដ្ឋ ។ ក្រុមប្រឹក្សាឃុំមានភារកិច្ចអនុវត្តផែនការនេះ និងមានសិទ្ធិរក្សាទុកប្រើប្រាស់នូវស្វយ័ត និងកំរៃផ្សេងៗដែលប្រមូលបានពីធនធានធម្មជាតិ (IFSR 2004) ។ តួនាទីរបស់ក្រុមប្រឹក្សាឃុំសំខាន់ខ្លាំងណាស់ក្នុងកម្មវិធីទំហំ ៦០លានដុល្លាររបស់ Danida-DFID សំរាប់ លើកស្ទួយជីវភាពប្រជាជនដែលនឹងដាក់អនុវត្តនៅ កម្ពុជាក្នុងឆ្នាំ២០០៦-១០ (Danida-DFID 2006) ។ រឿងនេះ ព្រមទាំង កំណែទំរង់រដ្ឋបាលបែបវិមជ្ឈការដែលបានផ្លាស់ប្តូរតួនាទី និងបង្កើនសារៈសំខាន់នៃក្រុមប្រឹក្សាឃុំ (Rusten et al. 2004) ។ ឯកសារបង្កើនភាពប្រជាធិបតេយ្យនៃកំណើនសិទ្ធិអំណាចក្រុមប្រឹក្សាឃុំទៅលើព្រៃឈើ នាថ្ងៃអនាគត ។

អត្ថបទនេះ មានគោលដៅវាយតម្លៃពីតួនាទីសក្តានុពលនៃក្រុមប្រឹក្សាឃុំ ក្នុងឋានៈជាអ្នកគ្រប់គ្រងព្រៃឈើ ដោយពិនិត្យពីឧបសគ្គ និងឱកាសល្អចំបងៗ ដែលស្ថាប័ននេះនឹងជួបប្រទះ ប្រសិនបើពួកគេមានការទទួលខុសត្រូវច្រើនជាងមុនក្នុងការគ្រប់គ្រងព្រៃឈើ ។

ដោយសារក្រុមប្រឹក្សាឃុំ មានសិទ្ធិអំណាចតិចតួចពេកនាពេលបច្ចុប្បន្ន ក្នុងការគ្រប់គ្រងព្រៃឈើ និងមានតួនាទី ដែលបានគ្រោងឡើងសំរាប់ពេលអនាគតមិនសូវច្បាស់លាស់ ហេតុនេះគេមិនអាចវាយតម្លៃបានទេ ពីតួនាទីជាក់លាក់ វិជ្ជាស្ថានអ្វីមួយ ។ ដូច្នេះ អត្ថបទនេះនឹងលើកបង្ហាញពីបទពិសោធន៍ ១១នៃ CBFM និងការងារក្រុមប្រឹក្សាឃុំ ក្នុងឋានៈជាអ្នកគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ តាមការសិក្សាឯកសារ និងតាមរយៈការយល់របស់អ្នកឆ្លើយសំណួរក្នុងពេលចុះអង្កេតនៅតាមឃុំ ។

ឧបសគ្គ និងលើសសំរាប់ការគ្រប់គ្រងព្រៃឈើផ្នែកលើសហគមន៍

ឧបសគ្គ និងលើសសំរាប់ CBFM ដែលបានរកឃើញនៅពេលចុះអង្កេតតាមឃុំ វាកើតចេញពីកត្តា២ គឺ ១) គ្រឿងលើកទឹកចិត្ត និងគ្រឿងបង្កាក់ទឹកចិត្ត ដើម្បីឱ្យសហគមន៍គ្រប់គ្រងព្រៃឈើតាមរយៈក្រុមសហគមន៍ព្រៃឈើ និងក្រុមប្រឹក្សាឃុំ និង ២) ទំនាក់ទំនងរវាងក្រុមប្រឹក្សាឃុំ និងភាគីពាក់ព័ន្ធចទៀតៗ ។

១. គ្រឿងលើកទឹកចិត្ត និងគ្រឿងបង្កាក់ទឹកចិត្តសំរាប់សហគមន៍ធ្វើការ

គ្រប់គ្រងព្រៃឈើ

សហគមន៍ ជាទូទៅចាប់អារម្មណ៍ក្នុងការចូលរួមគ្រប់គ្រងព្រៃសហគមន៍ ដោយសារមានគ្រឿងលើកទឹកចិត្តមួយចំនួន ។ ទី១ ព្រៃឈើមានមុខងារជួយផ្គត់ផ្គង់ជីវភាព និងធ្វើជាសំណាញ់សុវត្ថិភាព ទោះបីវាជួយបានតិចតួចក្តី ដោយសារព្រៃសហគមន៍ភាគច្រើនមានគុណភាពទាប (សូមអាននៅខាងក្រោម) ។ ទី២ មានអ្នកឆ្លើយសំណួរ CBFM ខ្លះដែរ ដែលសង្ឃឹមថានឹងទទួលបានផលប្រយោជន៍ទៅអនាគតជាលើក និងសសរលើ សំរាប់សាងសង់ផ្ទះសំបែង ។ ទី៣ ប្រហែលជាកត្តាសំខាន់ជាងគេ គឺសហគមន៍បានបញ្ជាក់ពីផលចំណេញនៃការបង្កើតទំនាក់ទំនងជាមួយ NGO តាមរយៈ CBFM ដោយការរំពឹងថា NGO នឹងជួយគាំទ្រពួកគេក្នុងបញ្ហាផ្សេងទៀត ដូចជា ការផ្តួចផ្តើមបង្កើតសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចបន្ថែមសំរាប់សហគមន៍ ។ ក្នុងករណីដោយឡែកមួយ សហគមន៍បានពន្យល់ថា ខាងកងទ័ព បានព្យាយាមបំពានយកព្រៃសហគមន៍ ។ ទំនាស់បានឈានដល់ការប្តឹងផ្តល់នៅតុលាការ ។ ដោយមានការជួយជ្រោមជ្រែងពី NGO សហគមន៍បានទទួលការគាំទ្រពីរដ្ឋបាលព្រៃឈើ ហើយបន្ទាប់មកក៏បានឆ្លុះក្តី ។ ម្យ៉ាងទៀត ក្រុមអ្នកឆ្លើយសំណួរ CBFM មួយចំនួនបានរាយការណ៍ថា ពួកគេបានចុះដើរល្បាតព្រៃសហគមន៍ហើយ ដោយសារពួកគាត់គិតឃើញពីសារៈសំខាន់ក្នុងការរក្សាធនធានព្រៃឈើសំរាប់អ្នកជំនាន់ក្រោយ ។ ដូចនេះ គេឃើញថា សហគមន៍ដែលឆ្លើយសំណួរ គឺការយល់ដឹងខ្ពស់ពីបញ្ហាបរិស្ថាន ។

គ្រឿងបង្កាក់ទឹកចិត្តចំបងមួយសំរាប់ CBFM នៅកម្ពុជាគឺ ព្រៃសហគមន៍មិនបានផ្តល់អត្ថប្រយោជន៍អ្វីច្រើនទៅឱ្យសហគមន៍ ។ ទី១ ក្រៅពី ៣ កំហុស ដែល ថា ព្រៃសហគមន៍អាចបង្កើតឡើងតែនៅក្នុងតំបន់ព្រៃផលិតកម្ម (RGC/CFO 2006) ក៏មានច្បាប់កំណត់ពីបរិមាណ វិ គុណភាពព្រៃឈើ ដែលសហគមន៍អាចគ្រប់គ្រងបានផងដែរ ។ ប៉ុន្តែ ក្នុងការ អនុវត្តជាក់ស្តែង CBFM ភាគច្រើនបង្កើតឡើងតែនៅក្នុងព្រៃតូចៗ និងខូចិចិវិលរួចទៅហើយ (McKenney et al. 2004) ។ សមាជិកសហគមន៍ព្រៃឈើ ជាពិសេសអ្នកគ្រប់គ្រង បានប្រើប្រាស់សិទ្ធិរបស់ខ្លួន ដើម្បីប្រមូលអនុផលព្រៃឈើពីព្រៃសហគមន៍ ប៉ុន្តែពួកគេគិតថា ផលប្រយោជន៍នេះមិនសំខាន់ប៉ុន្មានទេ ។ សមាជិកសហគមន៍ព្រៃឈើមួយក្រុមបានឆ្លើយសំណួរថា ពួកគាត់ប្រមូលផលិតផលព្រៃឈើដែលគាត់ត្រូវការ មកពីព្រៃមានតំលៃខ្ពស់ដែលនៅជុំវិញព្រៃសហគមន៍ទៅវិញទៅមក ។

ទីពីរ អនុក្រិត្យស្តីពីព្រៃសហគមន៍ បានហាមឃាត់ការកាប់ឈើក្នុងរយៈពេល៥ឆ្នាំ ចំពោះក្រុមសហគមន៍ព្រៃឈើ (RGC 2003) ។ ការហាមឃាត់នេះ ត្រូវដាក់អនុវត្តចំពោះក្រុមនីមួយៗចាប់តាំងពីថ្ងៃចុះបញ្ជី ជា ផ្នែក វិ ការ ។ រឿង នេះ ត្រូវ ឱ្យមានការអនុម័តជាផ្លូវការលើផែនការគ្រប់គ្រងព្រៃរបស់សហគមន៍ ដែលត្រូវស្របតាមគោលការណ៍ទូទៅមួយចំនួនរបស់រដ្ឋ ។ ដើម្បី ទទួលបានការអនុម័តពីក្រសួង គេអាចត្រូវចំណាយពេលអស់ច្រើនណាស់ ។ មន្ត្រីឆ្លើយសំណួរមានការបារម្ភថា ពេលត្រូវរង់ចាំដំបូរ និងការហាមឃាត់កាប់ឈើរយៈ ៥ឆ្នាំ នឹងបង្កាក់ទឹកចិត្តក្រុមសហគមន៍ព្រៃឈើ ពីព្រោះវាវាងពួកគាត់មិនឱ្យទទួលបានផលប្រយោជន៍ពីការប្រឹងប្រែងគ្រប់គ្រង ។

ទីបី លំហូរផលប្រយោជន៍នៅថ្ងៃអនាគតក៏មិនទាន់ច្បាស់លាស់ដែរ ដោយសារច្បាប់ស្តីពីសិទ្ធិកាន់កាប់ និងការបែងចែកផលប្រយោជន៍ មានភាពមិនច្បាស់លាស់ ។ ដរាបណាក្រុមសហគមន៍ព្រៃឈើនៅតែមិនទាន់បានចុះ

បញ្ជីជាផ្លូវការ ពួកគេនៅតែមិនអាចទទួលបានដីព្រៃ ដែលជាកម្មសិទ្ធិរបស់ រដ្ឋទេ ។ បច្ចុប្បន្ន សហគមន៍ព្រៃឈើ ប្រហែល ៥០% មានឯកសារស្របច្បាប់ប៉ុន្តែបទប្បញ្ញត្តិនៅតែមិនទាន់ច្បាស់លាស់ស្តីពីការរែប រៀនចែកផលប្រយោជន៍ រវាងសហគមន៍ និងរដ្ឋាភិបាល (Vatanak and Leakhena 2005) ។

នៅមូលដ្ឋាន គេយល់ថា បញ្ហាចោទចម្លង គឺប្រជាជនមិនអាចឆ្លៀត ពេលដើរល្បាតតំបន់ព្រៃសហគមន៍ ។ ឧទាហរណ៍ មានគណៈកម្មាធិការមួយ នៃ CBFM បានប្រគល់ការងារដើរល្បាតឱ្យទៅ ១៥គ្រួសារក្រីក្រ ប៉ុន្តែពួកគេ មានពេលវេលាតិចតួចសំរាប់ធ្វើការងារនេះ ពីព្រោះជាការងារគ្មានប្រាក់បៀវត្សរ៍ ។ ក្នុងករណីដែលមិនសូវមានការផ្តល់ផលប្រយោជន៍ច្រើន សហគមន៍ព្រៃឈើហាក់ដូចជាបង្កើនបន្តការងារចំពោះអ្នកក្រីក្រ ជាជាង ជួយសំរាលដល់ជីវភាពរស់នៅរបស់ពួកគេ ។

ចំពោះក្រុមប្រឹក្សាឃុំ ព្រៃសហគមន៍មានលក្ខណៈបង្អាក់ទឹកចិត្តទៅវិញ ហើយពួកគេកំរិតផ្តល់អាទិភាពដល់ការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិណាស់នៅក្នុង ផែនការអភិវឌ្ឍន៍ ពីព្រោះផលប្រយោជន៍បានពីគំរោងគ្រប់គ្រងធនធាន ធម្មជាតិ វាមិនលេចធ្លោដូចខាងគំរោងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធទេ ។ សមាជិកក្រុម ប្រឹក្សាឃុំ តែងចង់បានលទ្ធផលដែលម្ចាស់ឆ្នោតអាចមើលឃើញយ៉ាងច្បាស់ ។

២. កំហិត និងជំរើសនៅក្នុងទំនាក់ទំនងរវាងក្រុមប្រឹក្សាឃុំ និងភាគីដទៃទៀត
តាមមតិរបស់ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ តួអង្គសំខាន់ៗក្នុងការគ្រប់គ្រងព្រៃឈើ រួមមាន ប្រជាជនក្នុងសហគមន៍ អ្នកខាងក្រៅដែលអាចប្រើប្រាស់ព្រៃឈើ ស្ថាប័នរដ្ឋ ជាន់ខ្ពស់ អង្គការផ្តល់ជំនួយ និង NGOs (សូមអាន Hobley 2004) ។

២.១. ការដោះស្រាយជាមួយតួអង្គមានអំណាច និងមិនសូវមានអំណាច ទាំងខាងក្នុង និងខាងក្រៅ

ទោះបីព្រៃឈើត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយក្រុម CBFM រឺក្រុមប្រឹក្សាឃុំក្តី ត្រូវមានសេចក្តីចែងច្បាស់លាស់ពីសិទ្ធិអំណាចរបស់អាជ្ញាធរថ្នាក់ខេត្ត និង ថ្នាក់ជាតិ ព្រមទាំង "ច្បាប់មានកំលាំងអាជ្ញា" ដើម្បីគាំទ្រដល់ការគ្រប់គ្រង និងការដាក់អនុវត្តច្បាប់នៅមូលដ្ឋាន កាត់បន្ថយសកម្មភាពខុសច្បាប់ និង ផ្តល់សិទ្ធិស្របច្បាប់ដល់អ្នកនៅជនបទ (សូមអាន Marona et al. 2005) ។

ក្រុម CBFM ជាច្រើន ជួបបញ្ហាធ្ងន់ធ្ងរជាមួយអ្នកខាងក្រៅមានអំណាច ខ្លាំង និងអ្នកខាងក្នុងខ្លះៗដែរ ។ តាមធម្មតាក្រុម CBFM មិនអាចធ្វើអ្វីបាន ច្រើនទេ បើសិនខាងកងទ័ព រឺអ្នកខាងក្រៅផ្សេងទៀត បំពានចូលទៅក្នុងព្រៃ សហគមន៍ ហើយទាមទារយកដីនោះ រឺបើសិនមានទំនាស់ស្តីពីដែនព្រៃ សហគមន៍ ដែលមិនអាចដោះស្រាយបានតាមរយៈការចរចា ។ រឿងនេះមាន ចោទឡើងដូចគ្នាចំពោះបញ្ហាទៀត ដូចជាការទន្ទ្រានយកដី និងការកាប់ឈើ ខុសច្បាប់ ទោះបីជាជនល្មើសជាអ្នកខាងក្រៅ រឺអ្នកខាងក្នុងសហគមន៍ក្តី ។ ក្រុម CBFM គ្មានសិទ្ធិអំណាចចាប់ខ្លួនជនល្មើស រឺចាត់វិធានការអ្វីផ្សេងដើម្បី តទល់នឹងអ្នកទាំងនោះទេ (សូមអាន Vatanak and Leakhena 2005) ។

បើប្រៀបធៀបនឹងក្រុម CBFM ក្រុមប្រឹក្សាឃុំមានលក្ខណៈអំណោយ ផលជាងក្នុងការដោះស្រាយទំនាស់ ពីព្រោះពួកគេអាចសហការជាមួយ ប៉ូលីសដើម្បីចាប់ខ្លួនជនល្មើសបាន ។ ពួកគេមានសិទ្ធិអំណាចធ្វើការ សំរុះសំរួលទំនាស់រវាងប្រជាជនក្នុងឃុំ ហើយពួកគេមានស្ថានភាពរឹងប៉ឹងល្អ ពីព្រោះវាជាការងារជាប្រពៃណីរបស់ពួកគេ ។ ប៉ុន្តែក្រុមប្រឹក្សាឃុំ នៅខ្សោយជាង បើធៀបនឹងអ្នកខាងក្រៅ ដូចជាខាងកងទ័ពជាដើម ហើយ

មិនអាចតទល់ជាមួយពួកនេះ ដោយគ្មានការគាំទ្រពីតួអង្គខ្លាំងៗទៀត ឡើយ ។ ម្យ៉ាងទៀត ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ ក៏មិនអាចដោះស្រាយទំនាស់ទាក់ទង នឹង ភូ មី ង ទៀត ដូចជាទំនាស់ ព្រៃ ដែន ដើម ពីព្រោះពួកគេមិនអាចតទល់នឹងអ្នក ឋានៈខ្ពស់នៅក្នុងមូលដ្ឋាន និងមិនសូវដឹងច្បាស់ពីច្បាប់ ។

បទពិសោធន៍ពីប្រទេសផ្សេងៗបង្ហាញថា មានទិដ្ឋភាពជាច្រើនទៀតនៃ ទំនាក់ ទំនងរវាង ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ និង ប្រជាជនមូលដ្ឋាន ដែលមានសារៈសំខាន់ណាស់ ។ អ្នកស្រាវជ្រាវខ្លះ បានអះអាងថា សហគមន៍មូលដ្ឋានច្រើនសំបូរ ទៅដោយទំនាស់ផលប្រយោជន៍ផ្ទៃក្នុង ហើយងាយធ្លាក់ក្រោមការក្តាប់របស់ពួកអ្នកឋានៈខ្ពស់នៅមូលដ្ឋាន (e.g. Agrawal and Gibson 1999) ។ អ្នកស្រាវជ្រាវជាច្រើនទៀតអះអាងថា សូម្បីតែអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ដែលមាន គណនេយ្យភាពចំពោះថ្នាក់ក្រោម និងជាតំណាងល្អឥតខ្ចោះ ក៏នៅតែអាច មើលរំលងប្រយោជន៍ប្រជាជនភាគតិចដែរ (Wunder 2001) ។ បើសិនមាន ចំណេញ អ្នកធ្វើសេចក្តីសំរេចចិត្តជាសមូហភាព តែងព្យាយាមធ្វើអាជីវកម្ម លើធនធានធម្មជាតិជាងអភិវឌ្ឍន៍ ជាពិសេសបើសិនពួកគេមិនត្រូវទទួល រ៉ាប់រងបន្តកម្រៃណាមួយជាប្រយោលនៃការខូចវិវិលធនធានធម្មជាតិទេនោះ ។ រឿងបែបនេះនឹងកើតឡើង ឧទាហរណ៍បើសិនសហគមន៍ទាំងមូល បានទទួល ផលប្រយោជន៍ច្រើនពីការធ្វើអាជីវកម្មសក្រិវិ រឺនៅពេលមានតំរូវការ បច្ចុប្បន្នជាបន្ទាន់ ហើយផលវិបាក និងបន្តកម្រៃណាមួយនៃការធ្វើអាជីវកម្ម វាផុសឡើងនៅពេលក្រោយ (Ribort 2004, Larson 2003) ។

២.២. ការដោះស្រាយជាមួយស្ថាប័នរដ្ឋថ្នាក់ខ្ពស់ អ្នកផ្តល់ជំនួយ និង NGOs

នៅកម្ពុជា បញ្ហាមួយនៃការអនុវត្តនីតិវិធីការ និងគោលដៅនានារបស់វា ឱ្យបានសំរេចគឺ មន្ត្រីរាជការ និងអ្នកនយោបាយថ្នាក់មូលដ្ឋាន មិនសូវមាន សមត្ថភាពអនុវត្តការងារដ៏ចាំបាច់នានាទេ (Turner 2002) ។ ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ ទើបបានដំណើរការថ្មីៗ ពីព្រោះការបោះឆ្នោតឃុំលើកទី១ធ្វើឡើងនៅឆ្នាំ ២០០២ ។ ក្នុងនេះ អ្នកធ្លាប់ធ្វើជាមេភូមិ មិនអាចឈរឈ្មោះបោះឆ្នោតបាន ទេ ដូច្នេះសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាឃុំភាគច្រើន ពុំសូវមានបទពិសោធន៍ ។ ម្យ៉ាង ទៀតក្រុមប្រឹក្សាឃុំខ្លះខាតខាងហិរញ្ញវត្ថុ (Rusten et al. 2004) ហើយសិទ្ធិ អំណាចលើព្រៃឈើ និងធនធានធម្មជាតិដទៃទៀត គឺថ្នាក់ខេត្តជាអ្នកក្តាប់ ក្តាប់ជាក់ស្តែង (Oberndorf 2004) ។ ជាលទ្ធផល ក្រុមប្រឹក្សាឃុំមិនបាន ចាត់ទុកការគ្រប់គ្រងព្រៃឈើថាជាការងារចម្បងរបស់ខ្លួនទេ ។

ចំពោះទំនាក់ទំនងរវាងក្រុមប្រឹក្សាឃុំ និងខេត្ត ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់បច្ចុប្បន្ន សំរាប់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន មិនបានផ្តល់ឯករាជ្យភាពច្រើនទៅឱ្យក្រុមប្រឹក្សាឃុំ ទេ ។ ថ្នាក់ខេត្ត មានសិទ្ធិអំណាចចប់លើព្រៃឈើ និងធនធានធម្មជាតិដទៃ ទៀត (Oberndorf 2004) ។ យោងតាមទ្រឹស្តី រឿងនេះជាបញ្ហាចោទមួយ ពីព្រោះការគ្រប់គ្រងព្រៃឈើមានប្រសិទ្ធភាព និងសមធម៌ ទាមទារការផ្ទេរ សិទ្ធិអំណាចច្រើនទៅឱ្យឃុំ (e.g. Ribot 2004) ។ បើចង់ឱ្យក្រុមប្រឹក្សាឃុំ ចូលពាក់ព័ន្ធកានតែច្រើនក្នុងការគ្រប់គ្រងព្រៃឈើ គេត្រូវដោះស្រាយ ស្ថានភាពបច្ចុប្បន្នដែលពួកគេខ្វះស្វ័យភាព ។

ពាក់ព័ន្ធនឹងទំនាក់ទំនងរវាង FA និងក្រុម CBFM រឺក្រុមប្រឹក្សាឃុំ FA បានទទួលស្គាល់ថា គេមានផលចំណេញច្រើនយ៉ាងដើម្បីផ្ទេរការ ទទួលខុសត្រូវគ្រប់គ្រងព្រៃទៅឱ្យក្រុម CBFM ជាពិសេសសំរាប់ព្រៃដែល ពុំមានតំលៃ ។ វិធីនេះជំរុញឱ្យក្រុមសហគមន៍ព្រៃឈើ ធ្វើការយាមល្បាត

ដីព្រៃវិវត្តន៍របស់រដ្ឋ ដើម្បីធានាការដុះឡើងវិញរបស់ដើមឈើ ដោយមិនបានទទួលប្រាក់បៀវត្សរ៍ រីឯលក្ខណៈនៃដីដុះឡើង ។ ពួកគេជួយសំរាលការងាររបស់ FA ដែលកំពុងខ្វះខាតបុគ្គលិក ដោយ FA មិនបាច់ចំណាយប្រាក់វិបត្តិបង់បុព្វសិទ្ធិអ្វីទេ ។ លើសពីនេះ ក្រុម CBFM និងក្រុមប្រឹក្សាឃុំ គឺជាវេទិកាផ្តល់ការងារស្រួលឱ្យ FA ធ្វើការប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយអ្នកភូមិដូចជា ដើម្បីផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានអំពីវិធាននិងបទប្បញ្ញត្តិរបស់ FA បង្កើនការយល់ដឹងពីបរិស្ថាន និងយន្តការគ្រប់គ្រងបរិស្ថានជាដើម ។ ម្យ៉ាងវិញទៀតបុគ្គលិក FA ដែលឆ្លើយសំភាសន៍ ហាក់ដូចមិនសូវចង់ផ្ទេរសិទ្ធិអំណាចទៅឱ្យអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានទេ ហើយចំនុចនេះជាឧបសគ្គធ្ងន់ធ្ងរមួយក្នុងការគ្រប់គ្រងព្រៃតាមបែបវិមជ្ឈការឱ្យបានជោគជ័យ ។ ដូច្នេះ គេត្រូវពង្រឹងសិទ្ធិអំណាចក្រុមប្រឹក្សាឃុំក្នុងការពាក់ព័ន្ធជាមួយស្ថាប័នរដ្ឋជាន់ខ្ពស់ ប៉ុន្តែក៏ត្រូវជួយឱ្យក្រុមប្រឹក្សាឃុំ មានសមត្ថភាពអនុវត្តសិទ្ធិអំណាចនេះដែរ ។

អង្គការផ្តល់ជំនួយ និង NGOs មានតួនាទីសំខាន់ដោយផ្ទាល់ និងដោយប្រយោលនៅក្នុង CBFM នៅកម្ពុជា ។ CBFM ពិបាកនឹងកើតមានឡើងដោយគ្មានការចូលរួមពី NGO វិទ្យាភ័ក្ត្រផ្តល់ជំនួយជាតិ និងអន្តរជាតិណាស់ ។ កម្មវិធីសិលា គាំទ្រដោយអ្នកផ្តល់ជំនួយ បានផ្តល់ការគាំទ្រខាងរដ្ឋបាលតាមរយៈ ក្រុមសំរាប់សំរួលស្រុកនិងខេត្តដែលដាក់បញ្ចូលអាទិភាពនានានៃការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិនិងបរិស្ថាន និងបញ្ហាប្រឈមផ្សេងទៀត ទៅក្នុង ក្របខ័ណ្ឌ វិស័យ របស់ យើង ព្រមទាំងជួយសំរាប់សំរួលដល់សិក្ខាសាលាថ្នាក់ខេត្តជាទៀងទាត់ ។ នៅក្នុងសិក្ខាសាលានេះ តំណាងមកពី ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ ក្រុម CBFM ប៉ូលីស ទាហាន និងភាគីពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀត ជួបពិភាក្សាគ្នាលើបញ្ហាជាច្រើន ។ NGO ដែល ពាក់ ព័ន្ធ នឹង សកម្មភាព CBFM បានផ្តល់ការគាំទ្រជាញឹកញាប់ដល់ឃុំតាមមធ្យោបាយផ្សេងៗ ដូចជាតាមរយៈការជួយគាំទ្រដល់ក្រុម CBFM ដែលមានទំនាស់ជាមួយអ្នកខាងក្រៅដ៏មានអំណាច ។ រឿងដែលល្អគឺ NGO មានវត្តមានជាញឹកញាប់ និងមានបំណងជួយគាំទ្រ ។ រឿងមិនល្អ គឺប្រសិនបើអង្គការវិមជ្ឈការមានការពឹងផ្អែកខ្លាំងពេកទៅលើជំនួយគាំទ្ររបស់ NGO និងអ្នកផ្តល់ជំនួយវិធីសាស្ត្រនេះ នឹងមិនអាចមានចីរភាពទេ ។

អ្នកឆ្លើយសំភាសន៍មួយចំនួនបានលើកឡើងថា ផែនការគ្រប់គ្រងដែលមានចែងនៅក្នុងគោលការណ៍ណែនាំថ្មីស្តីពីសហគមន៍ព្រៃឈើ វាមានលក្ខណៈបច្ចេកទេសស្មុគស្មាញពេកសំរាប់ក្រុម CBFM និងក្រុមប្រឹក្សាឃុំ ហើយអាចរាំងស្ទះការអនុវត្តន៍ CBFM និងកាត់បន្ថយការផ្តល់សិទ្ធិអំណាចទៅឱ្យក្រុម CBFM និងក្រុមប្រឹក្សាឃុំ ។ ចំនុចគ្រោះថ្នាក់គឺ ពួកគេកាន់តែពឹងផ្អែកខ្លាំងឡើងទៅលើជំនួយគាំទ្ររបស់ NGO និងយោបល់បច្ចេកទេសពី FA សំរាប់ការធ្វើផែនការគ្រប់គ្រងព្រៃឈើ និងការ រដ្ឋ ប្រើ ព្រៃ យ៉ាងសកម្ម ។ នៅពេលជាមួយគ្នា FA ក៏ខ្វះសមត្ថភាព (បុគ្គលិក និងជំនាញ) ដើម្បីផ្តល់ជំនួយបច្ចេកទេសដល់ក្រុម CBFM ដែរ ។

គោលគំនិតឱ្យក្រុមប្រឹក្សាឃុំធ្វើជាអ្នកគ្រប់គ្រងព្រៃឈើ៖ កិច្ចពិភាក្សា និងសេចក្តីសន្និដ្ឋាន

តើក្រុមប្រឹក្សាឃុំនៅកម្ពុជាអាចទទួលខុសត្រូវច្រើនជាងមុននិទេ លើការគ្រប់គ្រងព្រៃឈើ? បទពិសោធន៍ពីក្រុមសហគមន៍ព្រៃឈើបង្ហាញថាការគ្រប់គ្រងដោយសហគមន៍អាចទទួលបានជោគជ័យ លុះត្រាតែវាមានផ្តល់

ផលប្រយោជន៍ច្រើន និងជាក់ស្តែងដល់ថ្នាក់មូលដ្ឋាន ទោះបីអ្នកទទួលខុសត្រូវធ្វើការគ្រប់គ្រងជាក្រុម CBFM ក្រុមប្រឹក្សាឃុំក្តី ។ រឿងនេះតម្រូវឱ្យ (១) ផ្ទេរមិនត្រឹមតែព្រៃវិវត្តន៍នោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងព្រៃមានតំលៃផងដែរឱ្យទៅសហគមន៍ និង (២) ដាក់អនុវត្តបែបបទកំណត់ឱ្យសហគមន៍ទទួលបានជាផ្លូវការនូវផលប្រយោជន៍សំខាន់ៗ និងជាក់ស្តែងពីវិធីសាស្ត្រគ្រប់គ្រងព្រៃមានចីរភាព ដូចជា តាមរយៈការធានាសិទ្ធិឱ្យសហគមន៍អាចប្រមូល និងលក់ឈើនិងផលិតផលព្រៃឈើមានតំលៃផ្សេងៗទៀត ដោយបង្កើនតំលៃបន្ថែមនៅមូលដ្ឋាន និងកែលំអអាយ័តទីងផលិតផលព្រៃឈើ រឺ ក ៍ ផ្តល់ ក ំ រៃ ឱ្យ ប្រ ជា ជ ន ម ូ ល ដ្ឋ ា ន សំរាប់ការជួយការពារព្រៃដែលពួកគេមិនអាច ទាញយកផលប្រយោជន៍បាន ។ ចំនុចដ៏ចាំបាច់មួយគឺ ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ, ត្រូវមានលទ្ធភាពដោះស្រាយជាមួយអ្នកមានអំណាច (និងអ្នកមិនសូវមានអំណាច) ទាំងមកពីខាងក្រៅ និងពីខាងក្នុង ។ នេះជារឿងសំខាន់ ប៉ុន្តែក៏មានលក្ខណៈរលើបខាងនយោបាយដែរ ពីព្រោះវាតម្រូវឱ្យមានការបែងចែកឡើងវិញនូវសិទ្ធិអំណាច និងធនធានទៅឱ្យក្រុមប្រឹក្សាឃុំ ។ ជំនួយគាំទ្រដ៏ច្រើនទៅដល់ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ ដូចជា គំរោងរបស់អ្នកផ្តល់ជំនួយជាដើម អាចជួយឱ្យពួកគេបង្កើនសមត្ថភាពដោះស្រាយបញ្ហាផ្សេងៗ ប៉ុន្តែគេមិនសូវសង្ឃឹមថា វាអាចកែប្រែស្ថានភាពបាននោះទេ ប្រសិនបើក្នុងពេលជាមួយគ្នា គេមិនបានយកចិត្តទុកដាក់ខ្លាំងដល់ការគ្រប់គ្រងនៅថ្នាក់ជាតិ និងទំនាក់ទំនងការងាររវាងថ្នាក់មូលដ្ឋាន និងថ្នាក់ជាតិ ។

ម្យ៉ាងទៀត មុនពេលលុបបំបាត់តួនាទី FA ទាំងស្រុងក្នុងការគ្រប់គ្រងព្រៃបែបវិមជ្ឈការ គេគួរពិចារណាថា អង្គការគ្រប់គ្រងព្រៃដែលនៅទំនេរខ្សោយដូចជា ក្រុម CBFM និងក្រុមប្រឹក្សាឃុំ នៅតែត្រូវការជំនួយបច្ចេកទេសពីប្រព័ន្ធ FA ។ ពួកគេក៏ត្រូវការជំនួយគាំទ្រក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាផងដែរដូចជាការទាមទារខុសច្បាប់របស់អ្នកបំពានមកពីខាងក្រៅ និងទំនាស់រវាងឃុំ ។ ដូច្នេះចំនុចសំខាន់គឺ មិនត្រូវរំលង FA ទាំងស្រុងទេក្នុងការគ្រប់គ្រងព្រៃបែបវិមជ្ឈការ ពីព្រោះវាអាចចោទបញ្ជូនធ្ងន់ដល់ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ ។

ការរៀបរាប់ខាងលើអំពីឧបសគ្គ និងឱកាសល្អនៃការគ្រប់គ្រងព្រៃបែបវិមជ្ឈការនៅកម្ពុជា នៅមិនទាន់ គ្រប់ ជ្រុង ជ្រោយទេ ពីព្រោះវាផ្អែកជាសំខាន់លើកិច្ចសំភាសន៍ជាមួយមនុស្សមួយចំនួនតូច និង ប្រើ ពេល វេលា មាន កំណត់ ។ ទិដ្ឋភាពខ្លះទៀតជាពិសេសគឺ ទំហំនៃការក្តោបក្តាប់របស់ អ្នកមានឋានៈខ្ពស់ និងរចនាសម្ព័ន្ធអំណាចនៅមូលដ្ឋាន និងថ្នាក់ជាតិ និងត្រូវលើកមកពិនិត្យនៅក្នុងការស្រាវជ្រាវបន្ថែមទៀតស្តីពីការគ្រប់គ្រងព្រៃបែបវិមជ្ឈការ ។

គេអាចសន្និដ្ឋានថា យុទ្ធសាស្ត្រគ្រប់គ្រងព្រៃបែបវិមជ្ឈការហាក់មានលក្ខណៈល្អប្រសើរ និងមានជីវិតច្រើនសំរាប់ឱ្យប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងព្រៃបែបវិមជ្ឈការអនុវត្តបានងាយជាងប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងមុន ដើម្បីឱ្យការគ្រប់គ្រងព្រៃមានចីរភាព និងផ្តល់ប្រយោជន៍ដល់ប្រជាជននៅជនបទ ។ ស្របពេលជាមួយគ្នា គេគួរយកចិត្តទុកដាក់ច្រើនថែមទៀត លើតួនាទីរដ្ឋាភិបាលក្នុងការបង្កើតបរិយាកាសនយោបាយ និងក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ដែលអំណោយផលដល់ អង្គការគ្រប់គ្រងព្រៃបែបវិមជ្ឈការ ។ គេក៏គួរ បង្កើន ការ យក ចិត្ត ទុក ដាក់ លើ ការកែលំអទំនាក់ទំនងការងាររវាងថ្នាក់មូលដ្ឋាន និងថ្នាក់ជាតិ ផងដែរ ។ ទិដ្ឋភាពទាំងនេះ អាចសំខាន់បំផុត រឺច្រើនជាង ការកែលំអធនធានមនុស្ស

ការអនុវត្តន៍គោលនយោបាយ ។

ពាក្យ "accountability វិ គណនេយ្យភាព" ប្រើប្រាស់មិនបានល្អទេ ក្នុងភាសាអង់គ្លេស ហើយនៅពេលបកប្រែជាភាសាខ្មែរ ក៏កាន់តែមានន័យ មិនច្បាស់ ថែមទៀត ពីព្រោះគ្មានពាក្យសំរាប់បកប្រែឱ្យច្រើន ។ គណនេយ្យភាព គឺជាពាក្យបង្កើតថ្មី តាមការបកប្រែត្រង់ៗនូវមេពាក្យក្នុង ភាសាអង់គ្លេស គឺ account = គណនេយ្យ និង ability = ភាព វិ សភាព ។ និយាយរួម ពាក្យ គណនេយ្យភាព តែងនាំឱ្យគេគិតដល់សភាពនៃគណនេយ្យ ហើយមន្ត្រីរាជការកម្ពុជា តែងផ្សារភ្ជាប់ពាក្យនេះទៅនឹង គណនេយ្យ ហិរញ្ញវត្ថុ ។ ជាទូទៅគេមិនបាននឹកដល់គោលគំនិតនៃគណនេយ្យភាពខាង ស្ថាប័ន និងគណនេយ្យភាពបុគ្គលទេ ហើយមន្ត្រីរាជការក្រុមផ្សេងគ្នា មាន ការបកស្រាយន័យខុសៗគ្នា ។ ទាំងមន្ត្រីរាជការជាតិ និងថ្នាក់ក្រោមជាតិ បានបកស្រាយន័យពាក្យនេះ ដោយសង្កត់ធ្ងន់លើខ្លឹមសារខាងហិរញ្ញវត្ថុ ដែល រួមមាន "តំណភាព ការត្រួតពិនិត្យ និងការប្រតិបត្តិតាម" និងដែលអាច ជាលទ្ធផលនៃការបកប្រែត្រង់ៗក្នុងន័យ "សភាពនៃគណនេយ្យ" ។ ការ បកស្រាយបែបនេះ ក៏អាចមកពីអន្តរកម្មជាមួយប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងផ្នែកតាម អ្នកផ្តល់ជំនួយ ដូចជា កម្មវិធីសិលា ជាដើមដែរ ។

លក្ខណៈពិសេសទាំងបួននៃគណនេយ្យភាព

លក្ខណៈបច្ចេកទេសនានានៃគណនេយ្យភាព ផ្អែកលើការរៀបចំខាងស្ថាប័ន វិ ខាងការិយាល័យបច្ចេកទេសហេតុផល-ស្របច្បាប់ដែលលេចធ្លោ អាចទាយ ទុកមុន និងកំណត់ច្បាស់ជាផ្លូវការដោយវិធាននិងបទប្បញ្ញត្តិច្បាប់ (ឧ. គោលការណ៍ណែនាំខាងសុខភាពសាធារណៈ ដើម្បីកែលម្អសុខភាពមាតា និងទារក លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យសំរាប់ជ្រើសរើស និងតំណែងឋានៈបុគ្គលិក) ហើយ វាទទួលបានឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំងក្លាពីក្របខណ្ឌអភិបាលកិច្ចសេរី និងបែបបទ អនុវត្តន៍ គាំ ទ្រដោយពួកបស្ចឹមប្រទេស ហើយ ប្រ ជាងខ្ពស់ដោយស្ថាប័នផ្តល់ជំនួយអន្តរជាតិ ។ ក្នុងអត្ថបទនេះ ក្របខណ្ឌផ្សេងៗគ្នាមានតាំងពីរដ្ឋបាល សាធារណៈបែបប្រពៃណីដែលចា នវិវត្តខាងទ្រឹស្តី ការគ្រប់គ្រងសាធារណៈ បែបថ្មី និងសេ ដ្ឋកិច្ចស្ថាប័នសម័យថ្មី រហូតដល់វិធីសាស្ត្រផ្តោតលើការ អភិវឌ្ឍន៍និងផ្អែកលើអ្នកផ្តល់ជំនួយ ដែលមានដូចជា រដ្ឋមានសមត្ថភាពល្អ វិមជ្ឈការ គណនេយ្យភាពខាងនយោបាយនិងសង្គមកិច្ច គណនេយ្យភាព ត្រីកោណ និងគណនេយ្យភាពខ្សែបណ្តោយសំរាប់ការចែករំលែកលទ្ធផល ជាដើម ។

ក្របខណ្ឌនីមួយៗនេះឥទ្ធិពលជាក់លាក់ទៅលើបែបបទអនុវត្តអភិបាលកិច្ច របស់កម្ពុជា និងចូលរួមចំណែកកំណត់គណនេយ្យភាពនៅក្នុងរបៀប របបអភិបាលកិច្ច ។ ឧទាហរណ៍ ប្រព័ន្ធរដ្ឋបាលសាធារណៈជាប្រពៃណី (TPA) បាននាំមកនូវគោលគំនិតនៃការិយាល័យបច្ចេកទេសហេតុផល- ស្របច្បាប់ ដែលក្នុងនេះអ្នករដ្ឋបាលអាចធ្វើការដាច់ដោយឡែកពីអ្នក នយោបាយ (Weber 1965) ។ បើគិតពីគណនេយ្យភាព TPA បានណែនាំពី គោលគំនិតនៃ "ការទទួលខុសត្រូវចំពោះមុខ" និង "ការដាក់អនុវត្តន៍" (Schedler 1999) ។ រីឯក្របខណ្ឌគ្រប់គ្រងសាធារណៈបែបថ្មី (NPM) ផ្តោតលើគោលគំនិត "ទុកឱ្យអ្នកគ្រប់គ្រងធ្វើការគ្រប់គ្រង" (Drucker 1954, 1964) តាមរយៈការធ្វើវិមជ្ឈការសិទ្ធិអំណាចសំរេចអារកាត់ ដើម្បីឱ្យអ្នក គ្រប់គ្រងអាចជ្រើសរើសធាតុចូលផ្សេងៗ (ទោះជាមានកំហិតខាងចរិកា ខ្លះៗ) និងវិធីអនុវត្តការងារដើម្បីអាចសំរេចគោលដៅបាន (Clark និង

Newman 1993) ។ ក្របខណ្ឌគ្រប់គ្រងសាធារណៈបែបថ្មី (NPM) បកស្រាយន័យ គណនេយ្យភាព តាមរយៈទំនាក់ទំនងម្ចាស់-ភ្នាក់ងារ ហើយ កំណត់ថា គណនេយ្យភាពអាចសំរេចបានតាមរយៈសិទ្ធិសំរេចពេញលេញក្នុង ការគ្រប់គ្រង ។ គណនេយ្យភាព ក៏ទទួលបានឥទ្ធិពលផងដែរពីក្របខណ្ឌសេដ្ឋកិច្ច បែបស្ថាប័នថ្មី (NIE) ។ ដោយ ឈរលើការសន្មតជាមូលដ្ឋានរបស់ពួកអេកូឡូស៊ីស្តិកភាពកំរៃធនធាន និងតំរូវការប្រកួតប្រជែង NIE បាន ដាក់បញ្ចូលគ្នានូវសារៈសំខាន់នៃព័ត៌មាន គំនិតផ្សេងៗ និងចំណាយប្រតិបត្តិ ការជាប់ពាក់ព័ន្ធ ហើយតភ្ជា ប់វាទៅនឹងចំណាយផលិតកម្ម និងប្រសិទ្ធភាព ជាទូទៅនៃទីផ្សារដែលជួ យជំរុញកំណើន (North 1990) ។ ចំនុចស្តីនៃ NIE គឺនិ យមន័យពិសេសនៃស្ថាប័នដែលបានបូកបញ្ចូលទាំងវិធានធម្មតាៗ និងបទប្បញ្ញត្តិផ្សេងៗ (ជាពិសេស ព័ត៌មាន) ដែលត្រូវអង្គុយឱ្យគ្នានៅក្នុង ប្រតិបត្តិការដោះដូរខាងសេដ្ឋកិច្ចនិងទីផ្សារ វិប្រតិបត្តិការដទៃទៀត (North 1990; World Bank 2002) ។ ស្ថាប័នមានប្រសិទ្ធភាពល្អ ជួយកាត់បន្ថយ ចំណាយប្រតិបត្តិការ និងជំរុញកំណើន ។ គណនេយ្យភាពបែប NIE គឺផ្អែក លើស្ថាប័ន ទីផ្សារ ព័ត៌មាន កិច្ចសន្យា និងជំរើសនានា ។

ចាប់តាំងពីពាក់កណ្តាលទសវត្សរ៍១៩៩០ ទីភ្នាក់ងារអភិវឌ្ឍន៍ទេសាភិ និងពហុភាគី បានណែនាំពីវិធីសាស្ត្រជាច្រើន សំរាប់កែលម្អអភិវឌ្ឍន៍នៅ ក្នុងប្រទេសក្រីក្រ ។ ឧទាហរណ៍ វិមជ្ឈការដែលអនុវត្តនៅក្រោមគោល ការណ៍ "រំលែកអំណាច (subsidiarity)" បានផ្តល់ហេតុផលថា មុខងារ ព្រមទាំងសិទ្ធិអំណាចនិងធនធានផ្សេងៗសំរាប់អនុវត្តតួនាទីនេះ គួរផ្តល់ទៅ ឱ្យអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានថ្នាក់ទាបបំផុតដែលអាចអនុវត្តវាបាន (Breton et al. 1998) ។ ក្របខណ្ឌវិមជ្ឈការ ព្យាយាមសំរេចឱ្យបាននូវគណនេយ្យភាព តាមរយៈ "ការពាំនាំរដ្ឋបាល (អ្នកផ្តល់សេវា) ឱ្យខិតទៅជិតប្រជាពលរដ្ឋ (អ្នកទទួលសេវា)" ដែលធ្វើឱ្យប្រជាពលរដ្ឋអាចទាមទារគណនេយ្យភាព ទាំងពីអ្នករដ្ឋបាល និងពីអ្នកដឹកនាំជាប់ឆ្នោតនៅក្នុងមូលដ្ឋានយ៉ាងសកម្ម (Manor 1999: 67) ។ ក្របខណ្ឌថ្មីៗនៃ "គណនេយ្យភាពត្រីកោណ" (WB 2004) សំគាល់ឃើញតួអង្គបីប្រភេទសំខាន់ៗគឺ អ្នកកសាងគោលនយោបាយ អ្នកផ្តល់សេវាជូនមុខ និងប្រជាពលរដ្ឋ ។ វិធីសាស្ត្រគណនេយ្យភាពត្រីកោណ បង្កើនការយកចិត្តទុកដាក់លើភាពស្មោះត្រង់នៃរចនាសម្ព័ន្ធ និងលទ្ធផលនៃ សកម្មភាពបុគ្គល ដើម្បីកែលម្អគណនេយ្យភាពខាងស្ថាប័ន ។ ម្យ៉ាងទៀត វា មិនគ្រាន់តែពិនិត្យលើគណនេយ្យភាពតាមរយៈព្រឹត្តិការណ៍កន្លងហើយ (ext post perspective) នោះទេ ប៉ុន្តែវាថែមទាំងមើលទៅមុខ មុនព្រឹត្តិការណ៍ (ext ante) ទៀតផង ។ ដូច្នេះ គណនេយ្យភាព ត្រូវមានលក្ខណៈពាក់ព័ន្ធល្អ ទាំងនៅមុនពេល ក្នុងពេល និងក្រោយពេលព្រឹត្តិការណ៍កើតឡើង ។ យោង តាមក្របខណ្ឌនេះ លទ្ធផលដែលមានគណនេយ្យភាព ត្រូវផុសចេញពី (ក) ការធ្វើប្រតិបត្តិកម្ម (ការចាត់តាំងច្បាស់លាស់) (ខ) ហិរញ្ញវត្ថុ (ផ្តល់ថវិកាគ្រប់គ្រាន់នៅគ្រប់កំរិត) (គ) លទ្ធផលការងារ (នៃមន្ត្រីរាជការ ក្រសួង និងអ្នកផ្តល់សេវាដទៃទៀត) (ឃ) ព័ត៌មានស្តីពីលទ្ធផល និង (ង) លក្ខណៈអាចដាក់អនុវត្តបាន (WB 2004:47) ។

អត្តរក្សាផ្លូវការចំពោះលក្ខណៈគណនេយ្យភាព

មូលដ្ឋានគ្រឹះមេកើយ-កូនចៅ

កម្ពុជា គឺជាសង្គមមានទំនាក់ទំនងបែបមេកើយ-កូនចៅ ជាប្រពៃណី ។ នេះ ជាវិប្បធម៌មួយផ្នែកលើឋានានុក្រមសង្គម ដែលកកើតឡើងនៅជុំវិញ

"មិត្តភាពជាស្នូល ដោយក្នុងនេះបុគ្គលមានឋានៈសេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចខ្ពស់ (មេកើយ) បានប្រើប្រាស់ឥទ្ធិពលនិងធនធានរបស់ខ្លួន ដើម្បីផ្តល់កិច្ចការពារ និង/ឬ ផលប្រយោជន៍ ដល់អ្នកមានឋានៈទាបជាង (កូនចៅ) ហើយជាការ តបស្នង កូនចៅនឹងផ្តល់ជំនួយគាំទ្រទៅ រួមទាំងសេវាផ្តល់ជូនផងទៅ ដល់មេកើយ" (Scott 1977:92) ។ ចរិតលក្ខណៈនៃទំនាក់ទំនងមេកើយ- កូនចៅ មានជាអាទិ៍ (ក) ឋានានុក្រមរឹងមាំ និងបដិការមិនស្មើភាព ដោយ មានកូនចៅនៅហែហមជុំវិញមេកើយ (ខ) មេកើយបានប្រមូលបង្កទុក ទ្រព្យសម្បត្តិតាមរយៈការត្រួតត្រាលើធនធានសំខាន់ៗ (គ) ទំនាក់ទំនង ផ្អែកលើមនោសញ្ចេតនា ដូចជាសាច់ញាតិ និងក្រុមគ្រួសារ (ឃ) ការស្វែង រកដំណោះស្រាយដោយផ្អែកលើទំនាក់ទំនងផ្ទាល់ខ្លួនជាមួយមេកើយ និង (ង) សីលធម៌ជាប្រពៃណី និងវប្បធម៌ បានក្លាយជាកត្តាជះឥទ្ធិពលទៅលើ ចរិតនៃទំនាក់ទំនងមេកើយ-កូនចៅ (Weber 1965, 1978; Scott 1977; Eisenstadt and Roniger 1984; Neher 1981; Hanks 1975) ។

របបមេកើយ-កូនចៅនៅកម្ពុជា បានបង្ហាញនូវលក្ខណៈជាច្រើនដូចបាន រៀបរាប់ខាងលើ ។ ឋានានុក្រមរឹងមាំ និងបដិការមិនស្មើភាពនៅកម្ពុជា អាចផ្តល់ចេញពីការប្រើប្រាស់ "ខ្សែ" និង "ខ្នង" ។ ខ្សែ សំដៅដល់កូនចៅ មួយខ្សែដែលពឹងផ្អែកលើកិច្ចការពារ និងការគាំទ្រពី ខ្នង ដែល មានន័យត្រង់ថា "ខ្នងរបស់មនុស្ស" និង ន័យផ្សេងទៀតថា "មេកើយ" ។ ការណែនាំក្នុងសង្គម ជាប្រពៃណីជំរុញឱ្យប្រជាជនកម្ពុជាស្វែងរក ខ្សែ រឺ ខ្នង ដែលមានលក្ខណៈ ស្របគ្នានឹងការសង្កេតថា ទំនាក់ទំនងមេកើយ-កូនចៅ ត្រូវបានជំរុញឡើង ដោយសារការបរាជ័យរបស់រដ្ឋ និងបណ្តាញគ្រួសារក្នុង- ការផ្តល់កិច្ចការពារ ដល់បុគ្គល (Scott 1977) ។ ការណែនាំជាប្រពៃណី និងតាមវប្បធម៌នៅ កម្ពុជាដែលពង្រឹងភក្តីភាពរវាងមេកើយ-កូនចៅ រួម- មាន ការកសាង កុំ ង ង ស៊ី ស និ ង ការ ជៀស វា ង - ការតទល់ដោយផ្ទាល់ជាមួយអ្នកមានអំណាច រឺ អ្នកឋានៈខ្ពស់ ។ ចំនុចគួរ- ចាប់អារម្មណ៍ គឺអ្នកភូមិជនបទមិនបានចាត់ទុករបប អនុគ្រោះនិយមនេះថា អយុត្តិធម៌ រឺ មិនស្មើភាពនោះទេ (Ledgerwood and Vijghen 2002) ។ តួ អង្គ ក្នុង ក្បាល ម៉ា ស៊ី ន រដ្ឋ ជា ពិ សេ ស ម ស្ត្រី រាជ ការ ត្រូវ ប្រឈមមុខនឹងគណនេយ្យភាពច្រើនបែបយ៉ាង ទាំងចំពោះគ្រួសារ និង អង្គការចាត់តាំងរបស់រដ្ឋ ។

រដ្ឋប្រកាន់របបមេកើយ-កូនចៅសម័យថ្មី

ស្ថាប័នផ្លូវការត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីបំរើសាធារណៈជន និងគោរពតាម បែបបទគណនេយ្យភាពជាផ្លូវការ ប៉ុន្តែស្ថាប័នក្រៅផ្លូវការ (មនោគមវិជ្ជា បំរើនយោបាយ សីលធម៌និងបទដ្ឋានវប្បធម៌ បណ្តាញមេកើយ-កូនចៅ ជាប្រពៃណី) ប្រហែលអាចរំលែកទៅរកផលប្រយោជន៍ឯកជន និងមាន គណនេយ្យភាពមិនសូវច្បាស់លាស់ ។ ប្រព័ន្ធអភិបាលកិច្ចមេកើយ-កូនចៅ សម័យថ្មី ជាប្រព័ន្ធចំរុះដែលក្នុងនោះវិធាននិងរបៀបរបបបែបមេកើយ- កូនចៅ វាស្ថិតនៅជាប់ពីក្រោមស្ថាប័នសមហេតុផល-ស្របច្បាប់នានា (Brinkerhoff and Goldsmith 2002) ។ ចរិតលក្ខណៈនៃរបបមេកើយ- កូនចៅសម័យថ្មី (ដែលជារបបមេកើយ-កូនចៅជាប្រពៃណីបានកែតម្រូវ) រួមមាន (ក) ការដោះស្រាយបញ្ហាតាមវិធីពិសេសផ្ទាល់ខ្លួន (ខ) ការប្រមូល ផ្តល់ធនធានក្នុងដៃអ្នកឋានៈខ្ពស់មួយចំនួនតូច (គ) ការបែងចែក- មិនច្បាស់លាស់រវាងដែនសាធារណៈ និងដែនឯកជន (ឃ) វត្តមានវិបត្តិហិរ- ញូវត្រូវរ៉ឺ (Bratton and van de Walle 1994; van de Walle 2001) ។

ប្រព័ន្ធអភិបាលកិច្ចបច្ចុប្បន្នរបស់កម្ពុជា គឺមានបរិយាកាសនយោបាយ និងស្ថាប័នតាមបែបមេកើយ-កូនចៅសម័យថ្មី (Rusten et al. 2004) ដោយក្នុងនេះ បណ្តាញឧបត្ថម្ភគាំទ្រក្រៅផ្លូវការ បានជ្រៀតជ្រួលទៅក្នុង ស្ថាប័នផ្លូវការ ហើយធ្វើឱ្យទំនាក់ទំនងគណនេយ្យភាពវាស្ថិតស្ថាពរខ្លាំង ។ ចរិតលក្ខណៈមួយនៃរបបមេកើយ-កូនចៅសម័យថ្មីនៅកម្ពុជា គឺការ ប្រើប្រាស់ជាប្រក្រតីនូវស្ថាប័នផ្លូវការសំរាប់ទាញយកផលប្រយោជន៍ ។ Huges (2003:61) បានលើកថា "រដ្ឋបានប្រើប្រាស់ហេតុផលនៃការអភិវឌ្ឍន៍ សេដ្ឋកិច្ច ដើម្បីបើកច្រកធនធាន ដែលបន្ទាប់មកក៏អាចយកវាមកប្រើប្រា- រស់ សំរាប់ ជំរុញ លក្ខណៈ ពេញ ច្បាប់ នៃ របប គ្រប់ គ្រង តាម- រយៈ ការ ផ្តល់ អំណោយ និង តួនាទី ដល់ កូន ចៅ ហើយ ពួក កូន ចៅ ក៏ បង្កើត ឥទ្ធិ អំណាច និង ឱកាស សំរាប់ កេង យក ចំណេញ" ។ ដំណោះស្រាយ ផ្ទាល់ ខ្លួន ចំ ពោះ ប ព ្យា សា ធា រ ណៈ អាច មើល ឃើញ ច្បាស់ នៅ ពេល អ្នក ភូមិ ជន បទ ក្រី ក្រ ចា ន អំ ពា រ នា រ ដោយ ផ្ទាល់ ដល់ ម ស្ត្រី ជាន់ ខ្ពស់ ឱ្យ ជួយ ដោះស្រាយ បញ្ហា រំលោភ យក ដី ធ្លី ជា ជាង ដាក់ បណ្តឹង តវ៉ា តាម រយៈ ការ ប្រកាស ការ យាង បតេយ្យ ផ្លូវ ការ របស់ រដ្ឋ ។ របបមេកើយ- កូនចៅសម័យថ្មី បានពង្រីកទៅដល់ផ្នែកមូលដ្ឋាន ហើយនៅទីនោះមន្ត្រី ការិយាល័យទទួលរងឥទ្ធិពលអវិជ្ជមាន ពីព្រោះបដិការមិនស្មើភាពនៅក្នុង ទំនាក់ទំនង វាធ្វើឱ្យមានធនធានតិចតួចណាស់ (បានតែមួយរស់) ដែលធ្លាក់ទៅដល់ពួកគេ ។ ជារឿយៗធនធានដែលបែងចែកឱ្យនោះ វាចា នត្រឹមតែ ជួយដោះស្រាយតម្រូវការចាំបាច់របស់កូនចៅប៉ុណ្ណោះ ដើម្បី ឱ្យកូនចៅនៅរក្សា ភក្តីភាព និងមានជីវភាពមួយដ៏សាមញ្ញបំផុត ។ កិច្ចពិភាក្សាខាងលើ ដែលផ្តោតលើទិដ្ឋភាពបច្ចេកទេសនិងក្រៅផ្លូវការនៃ គណនេយ្យភាព បានលាតត្រដាងពីបរិយាកាសដ៏ស្មុគស្មាញ ដែលមន្ត្រីរាជការ និងអ្នកធ្វើកំណែទម្រង់ ត្រូវបំពេញមុខងារខ្លួន ។ ដើម្បីជួយដល់មន្ត្រីរាជការ និងអ្នកធ្វើកំណែទម្រង់ ក្នុងការងារវាយតម្លៃលើប្រព័ន្ធអភិបាលកិច្ចដ៏ស្មុគ ស្មាញ អត្ថបទនេះដាក់ស្នើឡើងនូវនិយមន័យថ្មីមួយនៃគណនេយ្យភាព ដែល ផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងបរិបទកម្ពុជា ក៏ដូចជាការសន្មតផ្សេងៗខាងផ្នែកទ្រឹស្តី ។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

ការកំណត់ឡើងវិញនូវនិយមន័យគណនេយ្យភាពក្នុងវិស័យសាធារណៈ សំរាប់ប្រទេសកម្ពុជា

ដើម្បីពង្រឹងគណនេយ្យភាពក្នុងវិស័យសាធារណៈនៅកម្ពុជា ភ្នាក់ងាររដ្ឋបាល សាធារណៈ និងអ្នកធ្វើកំណែទម្រង់ ចាំបាច់ត្រូវយល់ដឹងពីលក្ខណៈចាំបាច់ ផ្សេងៗនៃគណនេយ្យភាព យោងតាមក្រឹត្យក្រមបច្ចេកទេស និងយោង- តាម ក ត្តា ស ង ្គ ម កិ ច្ច និ ង ក ត្តា ន យោ បាយ ជាក់ ស្តែ ង ដែលជះឥទ្ធិពលជាលក្ខណៈក្រៅ ផ្លូវការទៅលើវា ។ ការយកចិត្តទុក- ដាក់មិនស្មើគ្នាចំពោះកត្តាទាំងពីរ ច្រើននាំឱ្យមានគណនេយ្យភាព " តែ ម ួយ ប្រ ជ ង " ន ិ ង - មានឱកាសតិចតួចដើម្បីនឹងផ្តល់សេវាសំខាន់ៗដោយមានចីរភាព ។ និ- យមន័យថ្មីតាមបរិបទនៃ គណនេយ្យភាព ដូចមាននៅខាងក្រោម ត្រូវចា នរៀបចំឡើងដើម្បីឱ្យមាន តុល្យភាពស្របតាមតម្រូវការ :

- គណនេយ្យភាព គឺជាសីលធម៌ផ្ទាល់ខ្លួន សីលធម៌ខាងរដ្ឋបាល និង

តើពាណិជ្ជកម្មសេរីជួយជំរុញ ការវិវត្តចំរើនវិទ្យុសាស្ត្រ?

បណ្ឌិត សុខ ស៊ីណា ព្យាយាមទាក់ទាញការយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះមតិថា ពាណិជ្ជកម្មសេរីមិនមែនជាឱសថទិព្វ សំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចនោះទេ ដោយបានរំកិលព្រែកព្រៃទ្រឹស្តីជាច្រើនដើម្បីធ្វើការបញ្ជាក់អះអាង ។ នៅពេល កម្ពុជាបានជើងចូលទៅក្នុងពិភពនៃសាកលភារូបនីយកម្ម ពាណិជ្ជកម្មសេរី កំពុងដំណើរការទៅមុខជានិច្ច ហើយសមាជិកទាំងអស់នៃអង្គការ ពាណិជ្ជកម្មពិភពលោក (World Trade Organisation: WTO) ត្រូវតែ ប្រកួតប្រជែងគ្នា ។ ផលចំណេញ និងការខាតបង់ អាចកើតមានឡើងក្នុង ពេលជាមួយគ្នា រីឯលទ្ធផលវាអាស្រ័យជាសំខាន់ទៅតាមស្ថានភាពប្រកួត ប្រជែងរបស់ប្រទេសនីមួយៗ ។*

សាកលភារូបនីយកម្ម និងការបរិមាណពិភពក្រីក្រនិងវិសមភាព បានក្លាយ ជាបញ្ហាមានការពិភាក្សាច្រើនបំផុតនៅក្នុងមជ្ឈដ្ឋានអ្នកសិក្សា និងប្រព័ន្ធ ផ្សព្វផ្សាយ ។ មានការយល់ឃើញផ្សេងៗគ្នាច្រើនណាស់ ពីផលប៉ះពាល់ នៃសាកលភារូបនីយកម្ម ។ អ្នកប្រឆាំងនឹងសាកលភារូបនីយកម្មលើកឡើងថា សាកលភារូបនីយកម្មធ្វើឱ្យអ្នកមានកាន់តែមាន ហើយអ្នកក្រកាន់តែក្រ ចំណែកឯពួកអ្នកគាំទ្រអះអាងថា សាកលភារូបនីយកម្ម ជួយជំរុញការ វិវត្តចំរើន ។ សូម្បីក្នុងចំណោមអ្នកសេដ្ឋកិច្ច ក៏មានការខ្វែងមតិគ្នាខ្លាំង អំពីផលប៉ះពាល់នៃពាណិជ្ជកម្មសេរីចំពោះសេដ្ឋកិច្ចប្រទេសមួយ ។ បើសិន គ្មានការយល់ឃើញស្របគ្នាពីផលចំណេញនៃពាណិជ្ជកម្មសេរីទេ ហេតុអ្វី បានជាប្រទេសនានានៅទូទាំងពិភពលោក រួមទាំងប្រទេសក្រីក្រផង បាន សំរេចចិត្តចូលក្នុង WTO? ដូចប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ជាច្រើនទៀតដែរ នៅពេលចូលក្នុង WTO នៅឆ្នាំ២០០៤ កម្ពុជាសង្ឃឹមថា WTO នឹងផ្តល់ផល ចំណេញដល់វិស័យនាំចេញ ជាពិសេសផលិតកម្មសំលៀកបំពាក់ ។ ដើម្បី សំរេចគោលដៅនេះ ថ្លៃថាមពល ថ្លៃដឹកជញ្ជូន និងការវិយាធិបតេយ្យ ត្រូវតែ កាត់បន្ថយ ហើយការកសាងសមត្ថភាពរបស់កម្មករត្រូវតែជំរុញឡើង ។

អត្ថបទសង្ខេបនេះ ពិនិត្យមើលពីវិធីដែលកម្ពុជាអាចទាញផលចំណេញពី ភាពជាសមាជិក WTO ។ ផ្នែកទី១ ពិភាក្សាពីទ្រឹស្តីស្ថិតិសេដ្ឋកិច្ចនៃពាណិជ្ជកម្ម អន្តរជាតិ ហើយផ្នែកទី២ បង្ហាញពីការអះអាងជំនាន់មួយចំនួន ការវិភាគ ពីស្ថានភាពនៅកម្ពុជា និងអនុសាសន៍គោលនយោបាយមួយចំនួន ។

ទ្រឹស្តីស្ថិតិសេដ្ឋកិច្ចអន្តរជាតិ

យោងតាមទ្រឹស្តីនេះ ពាណិជ្ជកម្មគឺជាប្រភពនៃការវិវត្តចំរើន ។ ឧត្តមភាព ដាច់ខាត និងឧត្តមភាពប្រៀបធៀប គឺជាយន្តការសំខាន់ពីរដែលអាចបង្ក ឱ្យមានពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ ។ សូមពិនិត្យមើលពីវិធីដែលយន្តការទាំងពីរ នេះអាចទាញយកផលចំណេញពីពាណិជ្ជកម្ម ។

កង្វះខាតទំនិញ នាំឱ្យមានពាណិជ្ជកម្ម: ជាទូទៅ ពាណិជ្ជកម្មរវាងប្រទេស

* អត្ថបទនេះផ្អែកលើទ្រឹស្តីបែបស្ថិតិសេដ្ឋកិច្ចអន្តរជាតិ មតិអះអាង ជំនាន់ និងការវិភាគពីស្ថានភាពនៅកម្ពុជា ។ បណ្ឌិត សុខ ស៊ីណា ជាអ្នកស្រាវជ្រាវនៅ វិបសអ ។

នានា កើតឡើងនៅពេលមានប្រទេសណាមួយខ្វះខាតទំនិញ ។ ពាណិជ្ជកម្ម នាំមកនូវផលចំណេញ ដោយវាជួយបំពេញការខ្វះខាតទំនិញប្រើប្រាស់ និងទំនិញវិនិយោគនៅក្នុងប្រទេសនាំចូល ។ សំរាប់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ដែលពុំមានសមត្ថភាពផលិតគ្រឿងចក្រឧស្សាហកម្មសំរាប់កែច្នៃផលិតផល កសិកម្ម ការនាំចូលគ្រឿងបរិក្ខារទាំងនេះមានសារៈសំខាន់ខ្លាំងណាស់ ព្រោះវាជួយឱ្យគេអាចបង្កើតផលិតផលថ្មីបាន ។ នៅពេលជាមួយគ្នា ប្រទេសនាំចេញក៏អាចកាត់បន្ថយអតិរេកផលិតផលរបស់ខ្លួន ។ ផលចំណេញ ពីការនាំចេញ អាចយកទៅប្រើប្រាស់សំរាប់គោលដៅផ្សេងទៀតបាន ហើយ រឿងនេះក៏ជួយឱ្យប្រទេសនាំចេញអាចបង្កើតផលិតផលថ្មីទៀតដែរ ។

ថ្លៃដើមផលិតកម្មខុសគ្នា ក៏នាំឱ្យមានពាណិជ្ជកម្មដែរ: ទំនិញអាចមាន នៅគ្រប់ប្រទេសដែលចូលរួមធ្វើពាណិជ្ជកម្ម ប៉ុន្តែថ្លៃដើមផលិតកម្ម វាខុស គ្នា ។ តាមរយៈពាណិជ្ជកម្ម សុខុមាលភាពនៅប្រទេសទាំងនោះអាចកើន ឡើងតាមរយៈការកាត់បន្ថយថ្លៃដើមផលិតកម្ម ។ ប្រទេសដែលមានថ្លៃដើម ផលិតកម្មខ្ពស់ អាចជំនួសផលិតផលក្នុងស្រុកដោយទំនិញនាំចូល ដែលផលិត ឡើងអស់ថ្លៃដើមទាបជាង ។ ដូច្នេះពាណិជ្ជកម្មជួយឱ្យប្រទេសមួយអាច កសាងជំនាញកម្រិតនៅក្នុងវិធីសាស្ត្រផលិតរបស់ខ្លួន ។ ការវិវត្តចំរើនក្នុង វិធីសាស្ត្រផលិត មិនត្រឹមតែកាត់បន្ថយថ្លៃដើមផលិតកម្មប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែ ថែមទាំងបង្កើតឱ្យមានផលិតផលថ្មីទៀតផង ។

ការអះអាងខ្លាំង

ទ្រឹស្តីស្ថិតិសេដ្ឋកិច្ចអន្តរជាតិ មានគេរិះគន់ជាយូរមកហើយ ។ លោក Friedrich List ជាសេដ្ឋវិទូដើមកំណើតអាល្លឺម៉ង់ និងជាមនុស្សម្នាក់ក្នុង ចំណោមស្ថាបនិកដ៏សំខាន់ៗបំផុតនៃទ្រឹស្តីពន្ធកម្ម បានរិះគន់យ៉ាងខ្លាំងចំពោះ ការអះអាងរបស់លោក Adam Smith ដែលបានអំពាវនាវឱ្យបង្កើតពាណិជ្ជ កម្មសេរីនេះឡើង ។ យោងតាម List ពាណិជ្ជកម្មអាចនាំឱ្យមានការបែងចែក ស្មើគ្នានូវភាពចម្រុះចំរើន គឺលុះត្រាតែបណ្តាប្រទេសចូលរួមធ្វើពាណិជ្ជកម្ម មានកិរិតអភិវឌ្ឍន៍ស្មើគ្នា បើពុំនោះទេ វានឹងនាំឱ្យមានអ្នកឈ្នះ និង អ្នកចាញ់ ។ ជាទូទៅ អ្នកឈ្នះគឺជាប្រទេសអ្នកមាន ពីព្រោះវិ - ធី ផលិត របស់ គេ មាន ការ អភិ វឌ្ឍន៍ ខ្ពស់ ជាង ហើ - យអ្នកចាញ់គឺជាប្រទេសក្រីក្រ ។ ដូច្នេះ ពាណិជ្ជកម្មសេរី មិនមែ - នជាឱសថទិព្វសំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចនោះទេ ។

អ្នកគាំទ្រទ្រឹស្តីនៃការពឹងផ្អែក (ឧ. Paul Baran 1975) បានជជែក រំកិលព្រែកថា ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ គួរតែផ្តាច់ចំណងទាក់ទងជាមួយ ប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តែម្តង ។ យោងតាមទ្រឹស្តីនេះ ការធ្វើស - មាហរណកម្ម កាន់តែខ្លាំងទៅក្នុងទី ផ្សារពិភពលោក អាចមានផលប៉ះពាល់មិនល្អដល់ការ អភិវឌ្ឍន៍ ហើយមូលហេតុចម្រង គឺការ ដោះដូរមិនស្មើភាពរវាងប្រទេស អភិវឌ្ឍន៍ និងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ។ ការរំកិលព្រែកនេះទទួលបានការគាំទ្រ ពី Dieter Senghaas (Hein ឆ្នាំ១៩៩៦) ។ យោងតាម Senghaas ប្រទេស កកើតថ្មី ត្រូវការគោល - ការណ៍ ការពារមួយចំនួនដើម្បីជួយឧស្សាហកម្មក្មេងខ្ចី របស់គេ ឱ្យមានជីវិតរស់ ។ Senghaas បានជជែករំកិលព្រែកថា អ៊ីប្រខាងលិច មានក - រអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច គឺដោយសារគោលការណ៍ការពារផលិតផល ក្នុងស្រុក ជាជាងដោយសារពាណិជ្ជកម្មសេរី ។ យុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍នៃបណ្តាប្រទេសឧស្សាហកម្មថ្មី (NICs) បានបង្ហាញ ផ្លូវដើរប្រហាក់ប្រហែលគ្នា ។ ឧទាហរណ៍ ការជំរុញការនាំចេញ និងការ

ផលិតទិន្នផលនៃការនាំចូល គឺជាយុទ្ធសាស្ត្រផ្សេងៗ ដែលជួយឱ្យកូរ៉េខាងត្បូង និងតៃវ៉ាន់ ក្លាយជាប្រទេសមានជោគជ័យខ្លាំងជាងគេខាងសេដ្ឋកិច្ចនៅ សតវត្សរ៍ទី២០ ហើយជោគជ័យនេះកំពុងបន្តរហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ន ។ យុទ្ធសាស្ត្រមួយនៃគោលការណ៍ការពារផលិតផលក្នុងស្រុក គឺគេអនុញ្ញាត ឱ្យមានវិនិយោគទុនបរទេសផ្ទាល់ លុះត្រឹមត្រូវតាមការណែនាំរបស់អង្គការពិភពលោក ។ កិច្ចការពារនេះត្រូវអនុវត្តរហូតដល់ពេលឧស្សាហកម្មក្មេងខ្ចីពេញវ័យអាចប្រកួតប្រជែងបាន ហើយបន្ទាប់មក គេដកវាចេញជាបណ្តើរៗ ដើម្បីទុក ឱ្យផលិតផលក្នុងស្រុកប្រឹងប្រកួត ប្រជែងជាមួយផលិតផលបរទេស ។

យុទ្ធសាស្ត្រការពារផលិតផលក្នុងស្រុក ពឹងផ្អែកលើអន្តរាគមន៍ខ្លាំងក្លា របស់រដ្ឋនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ច ដែលជួយពិទ្ធិស្តីក្លាស៊ិកនៃពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ និង ជួយពិភពលោកទៅរបស់អ្នកធ្វើនយោបាយរូបិយវត្ថុដែលលើកថា អន្តរាគមន៍ ខ្លាំងៗរបស់រដ្ឋ បាចផលមិនល្អទេដល់កំណើនសេដ្ឋកិច្ច ។ ប៉ុន្តែ ពួកអ្នកគាំទ្រ ទ្រឹស្តីពន្ធកម្មបានដំណែកវែកញែកថា គោលការណ៍ការពារផលិតផលក្នុងស្រុក នេះ គ្មានបង្កគ្រោះថ្នាក់អ្វីទេ ប៉ុន្តែគិតចំណុចផ្តោតនៃគោលការណ៍ការពារ និងការយឺតយ៉ាវក្នុងការកំណត់ពីផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមាននៃគោលការណ៍ ការពារទៅវិញទេ ដែលបង្កគ្រោះថ្នាក់នោះ ។

ស្ថានភាពកម្ពុជា

វិធីសាស្ត្របែបទ្រឹស្តីដូចពិភាក្សានៅខាងលើ ជួយផ្តល់គំនិតយ៉ាងច្បាស់ថា ពាណិជ្ជកម្មសេរីមិនមែនសុទ្ធតែធានាបាននូវការរីកចម្រើននោះទេ ។ ស្ថិតក្នុង ចំណោមប្រទេសក្រីក្របំផុតក្នុងពិភពលោក កម្ពុជាបានចូលជាសមាជិក WTO នៅខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៤ ហើយ ការណ៍នេះបង្ហាញពីកិច្ចខិតខំរបស់រដ្ឋាភិបាល ក្នុងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រតាមរយៈពាណិជ្ជកម្ម ដែលចាត់ទុកជា គំនិតផ្តួចផ្តើមដ៏សំខាន់មួយ ដើម្បីបង្កើនការងារនៅក្របវិស័យ ។ ទោះបី ពាណិជ្ជកម្មបានកើនឡើងយ៉ាងខ្លាំងតាំងពីពេលបង្កើតរដ្ឋាភិបាលចំរុះនៅ ឆ្នាំ១៩៩៣ មកក្តី ក៏ពាណិជ្ជកម្មក្រៅប្រទេស បានពឹងផ្អែកយ៉ាងខ្លាំងតែទៅលើ វិស័យមួយ គឺឧស្សាហកម្មកាត់ដេរ ។ ឧទាហរណ៍ ការនាំចេញផលិតផល សំលៀកបំពាក់ មានរហូតដល់ ៧០% នៃការនាំចេញសរុបនៅឆ្នាំ ១៩៩៨- ២០០២ ដោយកើនពី ២០លានដុល្លារនៅឆ្នាំ១៩៩៥ ដល់ជិត ២ពាន់លាន ដុល្លារ នៅឆ្នាំ២០០៤ ។

កំណើនក្នុងឧស្សាហកម្មកាត់ដេរ ផុសចេញពីកត្តា ៣ជាសំខាន់៖ (១) ច្បាប់វិនិយោគទុនផ្ទាល់ (២) ផលចំណេញបានពីលក្ខខណ្ឌពាណិជ្ជកម្ម អនុគ្រោះបំផុត (MFN) និងប្រព័ន្ធអនុគ្រោះទូទៅ (GSP) ដែលផ្តល់ ឱ្យដោយសហរដ្ឋអាមេរិក និងសហភាពអឺរ៉ុប និង (៣) កំលាំងពលកម្ម ថោក ។ ឧស្សាហកម្មនាំចេញរបស់កម្ពុជា បានស្ទុះឡើងនៅចំពេលគេធ្វើ ឱ្យមានសេរីភាវូបនីយកម្មលើពាណិជ្ជកម្មសំលៀកបំពាក់ ដែលត្រូវបាន រក្សាគ្រប់គ្រងដោយកិច្ចព្រមព្រៀងវិស័យកាត់ដេរ និងវាយនភ័ណ្ឌ ។ នៅក្នុង ព្រមព្រៀងនេះ ពាណិជ្ជកម្មផលិតផលសំលៀកបំពាក់ វាអាស្រ័យទៅតាម កិច្ចព្រមព្រៀងទ្វេភាគី ។ កូតា និងពន្ធនាំចូល គឺកំណត់ដោយប្រទេស នាំចូល ។ កិច្ចព្រមព្រៀងវិស័យកាត់ដេរនិងវាយនភ័ណ្ឌ បានបញ្ចប់នៅ ចុងឆ្នាំ២០០៤ ហើយតាំងពីនោះមក ពុំមានកូតាសំរាប់ពាណិជ្ជកម្មផលិតផល សំលៀកបំពាក់ចំពោះសមាជិក WTO ទៀតទេ ។ ការនាំចេញនិងនាំចូល ផលិតផលសំលៀកបំពាក់ ពុំមានការរឹតបន្តឹងទៀតទេ ហើយវាស្ថិតក្រោម

អត្រាពន្ធកម្ម ។ ដើម្បីឱ្យឧស្សាហកម្មកាត់ដេរមានដំណើរការ កម្ពុជា ត្រូវការសមាជិកភាពក្នុង WTO ។ នេះជាការវែកញែកសមហេតុផលមួយ ។ ប៉ុន្តែពាណិជ្ជកម្មសេរីមានន័យថា ផលិតផលក្នុងស្រុក ត្រូវប្រកួតប្រជែងជា មួយផលិតផលបរទេស ទាំងនៅលើទីផ្សារពិភពលោក និងទីផ្សារក្នុងស្រុក ។

ផលចំណេញពិត និងការខាតបង់ពិតនៃពាណិជ្ជកម្មសេរី សឹងតែមិនអាច គណនាកើតទេ ។ ប៉ុន្តែ គេអាចវិភាគផលប៉ះពាល់នៃពាណិជ្ជកម្មសេរីបាន តាមរយៈផលប៉ះពាល់លើអ្នកប្រើប្រាស់ និងផលប៉ះពាល់លើអ្នកផលិត ។ ផលប៉ះពាល់អាចមានលក្ខណៈខុសៗគ្នា ។ បើសិនផលិតផលក្នុងស្រុក មានថ្លៃខ្ពស់ជាងផលិតផលនាំចូល តំរូវការផលិតផលនាំចូលនឹងកើនឡើង ។ ផលប៉ះពាល់លើអ្នកប្រើប្រាស់ គឺវិជ្ជមានក្នុងករណីនេះ ពីព្រោះពួកគេបាន ទំនិញ ប្រើប្រាស់ ច្រើនជាងមុនក្នុងតំលៃដូចគ្នា ។ ប៉ុន្តែផលប៉ះពាល់លើអ្នកផលិត គឺអវិជ្ជមាន ពីព្រោះតំរូវការផលិតផលក្នុង ស្រុកធ្លាក់ចុះ ។ ផលប៉ះពាល់វិជ្ជមានលើអ្នកប្រើប្រាស់ អាចទទួលបាន ដោយមានការខាតបង់ក្នុងវិស័យផលិតកម្ម ។ ដូច្នេះ កំណើនការនាំចូល អាចបណ្តាលឱ្យធ្លាក់ចុះ ចំនួនការងារធ្វើ ។ បើគិត ទាំងផលប៉ះពាល់លើអ្នកផលិតផល សមាហរណកម្ម សេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជាទៅក្នុង WTO មិនសូវភ្លឺថ្លាប៉ុន្មានទេនៅក្នុងរយៈពេលខ្លី ប៉ុន្តែ វាអាចមានលក្ខណៈវិជ្ជ មាននៅក្នុងរយៈពេលវែង ។ គេត្រូវទទួលស្គាល់ថា លទ្ធផលទៅអនាគត វាជាប់ទាក់ទងនឹងស្ថានភាពជាក់ស្តែងនាពេលបច្ចុប្បន្ន ច្រើនណាស់ ពីព្រោះ អនាគតកាល គឺជារឿងបន្តពីបច្ចុប្បន្នកាល ។

ឧស្សាហកម្មកាត់ដេររបស់កម្ពុជា នៅក្មេងខ្ចីណាស់ ។ នៅចុងឆ្នាំ២០០៤ ផលិតផលសំលៀកបំពាក់ជាង ៥០% បាននាំចេញទៅសហរដ្ឋអាមេរិក និង សហភាពអឺរ៉ុបនៅក្រោមលក្ខខណ្ឌអនុគ្រោះ MFN រឺ GSP ។ ដោយសារ លក្ខខណ្ឌអនុគ្រោះបានចប់អស់ ឧស្សាហកម្មកាត់ដេរត្រូវពឹងផ្អែកយ៉ាងខ្លាំង លើសមត្ថភាពប្រកួតប្រជែងរបស់ខ្លួន ។ មានកត្តាសំខាន់ៗ ៣ យ៉ាងតិច ដែលកំណត់ពីលក្ខណៈប្រកួតប្រជែងរបស់សហគ្រាស ពោលគឺ ថ្លៃ គុណភាព និងជំនាញគ្រប់គ្រង ។ ទាក់ទិននឹងគុណភាពផលិតផល និងជំនាញគ្រប់គ្រង ការប្រកួតប្រជែងលើទីផ្សារពិភពលោក មិនទេទេបញ្ហាខ្លាំងទេ ពីព្រោះ រោងចក្រកាត់ដេរប្រហែល ៨០% ជាកម្មសិទ្ធិរបស់វិនិយោគិនបរទេស ដែលភាគច្រើនមានបទពិសោធន៍ជាយូរមកហើយក្នុងមុខជំនួញនេះ ។ បញ្ហាសំខាន់ៗថ្លៃគឺ ថ្លៃដើមផលិតកម្ម ។ ដោយហេតុថា មិនក៏ជាសមាជិក WTO និងស្ថិតក្នុងចំណោមប្រទេសនាំមុខគេខាងនាំចេញសំលៀកបំពាក់ ដូច្នេះកម្ពុជាត្រូវប្រឈមមុខនឹងការប្រកួតប្រជែងខ្លាំងក្លាពីប្រទេសចិន ។ ថ្លៃដើមសំលៀកបំពាក់នៅកម្ពុជា ខ្ពស់ជាងនៅចិនប្រហែល ១៥%-២០% (IMF ឆ្នាំ២០០៣ ទំព័រ ៤៨) ។ ដូច្នេះ កម្ពុជាត្រូវតែបន្តបន្ថែមដើមផលិតកម្ម របស់ខ្លួន ឱ្យនៅត្រឹមកំរិតអាចប្រកួតប្រជែងបាន ។ ប៉ុន្តែក្នុងករណីខ្លះ គេមិន អាចបញ្ជោះថ្លៃដើមផលិតកម្មបានទេ ។ មួយចំណែកធំនៃធាតុចូលផលិតកម្ម ជាទិន្នផលនាំចូល ។ បន្តចំណាយលើទិន្នផលទាំងនេះ មិនអាចកាត់បន្ថយ នៅក្នុងស្រុកបានទេ ពីព្រោះវាអាស្រ័យលើកំរិតថ្លៃនៅទីផ្សារពិភពលោក ។ ប្រាក់បៀវត្សរ៍ប្រចាំខែអប្បបរមា ៤៥ដុល្លារ របស់កម្មកររោងចក្រកាត់ដេរ វាស្ថិតនៅខាងក្រោមកំរិតចិញ្ចឹមជីវិតគ្រាន់តែមួយរស់ (៨០ដុល្លារ) ។ ប្រាក់បៀវត្សរ៍មិនអាចកាត់បន្ថយបានទេ បើសិនចង់កាត់បន្ថយថ្លៃដើម ផលិតកម្ម ។ ប៉ុន្តែមានលទ្ធភាពមួយ ដើម្បីកាត់បន្ថយថ្លៃធាតុចូលក្នុងស្រុក ។ ថ្លៃអគ្គិសនី ការដឹកជញ្ជូន និងការវិយាធិបតេយ្យ ត្រូវតែកាត់បន្ថយ ។ ថ្លៃអគ្គិសនីនៅកម្ពុជា គឺ ០,១២-០,១៦ដុល្លារ/គីឡូវ៉ាត់ វីដង ខ្ពស់ជាងនៅ

ថៃ និងវៀតណាម ។ ការដឹកជញ្ជូនកុងតឺន័រមួយទៅកាន់កំពង់ផែ ត្រូវ ចំណាយប្រហែល ៥០០ដុល្លារ រី ៤.១ដង ខ្ពស់ជាងនៅវៀតណាម ។ ចំណាយចំបងមួយទៀត ដែលឧស្សាហកម្មកាត់ដេរត្រូវប្រឈម គឺការិយា ធិបតេយ្យ ។ លោក វ៉ាន់ ស៊ី អាំង ប្រធានសមាគមរោងចក្រកាត់ដេរ នៅកម្ពុជា បានលើកពីផលប៉ះពាល់នៃចំណាយនេះដូចតទៅ៖ “ខ្ញុំសូម និយាយម្តងទៀត ហើយខ្ញុំហាក់ឆ្លើយនឹងនិយាយដដែលៗថា ការស៊ីសំណូក ការិយាធិបតេយ្យ និងអំពើពុករលួយ កំពុងរាំងស្ទះដល់ឧស្សាហកម្មកាត់ដេរ” (បែបបទប្រយោជន៍ ច្បាប់ចេញថ្ងៃទី១៣ កុម្ភៈ ២០០៤ ទំព័រ១) ។

សរុបសេចក្តី

អង្គការ WTO នេះផ្តល់មិនទាន់បញ្ហាអ្វីដល់កម្ពុជាទេ ប៉ុន្តែវាបង្កើតបញ្ហា ប្រឈមថា តើកម្ពុជាត្រូវធ្វើយ៉ាងណាដើម្បីអាចទទួលបានផលចំណេញពី សមាជិកភាពរបស់ខ្លួន ។ រឿងនេះ តំរូវឱ្យមានការប្តេជ្ញាចិត្តកាត់បន្ថយ ថ្លៃដើមផលិតកម្ម ដែលអាចធ្វើបានតាមរយៈការបង្កើនផលិតភាពនៃកំលាំង ពលកម្ម និងការកាត់បន្ថយចំណាយលើការិយាធិបតេយ្យ ។ ផលិតភាពនៃ កំលាំងពលកម្ម អាចបង្កើនបានតាមរយៈការប្រើប្រាស់មូលធន និងការពង្រឹង កំរិតជំនាញ ។ សមត្ថភាពដើម្បីដាក់ប្រើបច្ចេកវិទ្យាថ្មី វាអាស្រ័យទៅលើ កំរិតអប់រំរបស់កម្មករ ។ ការប្រើមូលធនកាន់តែច្រើន វាជួយបង្កើនផលិត

ភាពកំលាំងពលកម្មក្នុងមួយរយៈដំបូង ប៉ុន្តែអាចបង្កភាពអត់ការងារធ្វើ ពីព្រោះ ទ្រព្យមូលធន (ម៉ាស៊ីន) អាចចូលមកជំនួសកំលាំងពលកម្ម ។ ដូច្នេះ ដើម្បីបង្កើនផលិតភាព អាទិភាពទី១ គឺកាត់បន្ថយចំណាយលើថាមពល ការដឹកជញ្ជូន និងការិយាធិបតេយ្យ ព្រមទាំងជំរុញការកសាងសមត្ថភាព កម្មករ ។ ដើម្បីសំរេចគោលដៅនេះ ត្រូវមានអន្តរាគមន៍យ៉ាងខ្លាំងក្លាពីរដ្ឋ ប៉ុន្តែវាប្រហែលត្រូវទទួលបានបរិយាយ បើសិនកំណែទម្រង់រដ្ឋបាលសាធារណៈ គ្មានការរីកចម្រើនទេនោះ ។ ដូច្នេះកម្ពុជានឹងទទួលបានផលចំណេញបានច្រើន ប៉ុណ្ណាពីសមាជិកភាពក្នុង WTO វាស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់កម្ពុជាខ្លួនឯង ជាពិសេសគឺការគ្រប់គ្រងរបស់រដ្ឋាភិបាល ។

អំណត់សំគាល់

១. ពាក្យ “សាកលភារូបនីយកម្ម” អាចយល់បានថាជាសមាហរណកម្មនៃ ប្រព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ច នយោបាយ វប្បធម៌ និងបរិស្ថាន ។ ពាណិជ្ជកម្មសេរី គឺជាទម្រង់ពិសេសមួយនៃសមាហរណកម្មសេដ្ឋកិច្ច ។
២. មធ្យមភាគនៃការនាំចេញសំលៀកបំពាក់ ធៀបនឹងការនាំចេញសរុបនៅ កំឡុងឆ្នាំ ១៩៩៨-២០០២ ។
៣. យោងតាមទិន្នន័យ ផ្តល់ដោយគណៈកម្មាធិការវិនិយោគកម្ពុជានៅឆ្នាំ ១៩៩៩- ២០០២ ។

តពីទំព័រ ៤ គួរឱ្យក្រុមប្រឹក្សារប្រឹក្សាឃុំឆ្នើ...

សមត្ថភាពខាងហិរញ្ញវត្ថុនិងបច្ចេកទេសរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានទៅទៀត ។

អំណត់សំគាល់

១. ការចុះសិក្សាដល់កន្លែងបានធ្វើឡើងនៅ ៤ឃុំ ក្នុង ២ខេត្តគឺ ពោធិសាត់ និងសៀមរាប នៅខែឧសភា ២០០៦ និងរួមមានបទសំភាសន៍ជាមួយ សមាជិកគណៈកម្មការរបស់សហគមន៍ព្រៃឈើ ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាល បុគ្គលិក FAO SEILA និង Danida នៅថ្នាក់ខេត្ត និង ថ្នាក់ជាតិ ព្រមទាំងតំណាងអង្គការ CONCERN និង CFR ។ ការចុះ សិក្សានេះគឺជាជំហានទី១ ក្នុងគំរោងសហការស្រាវជ្រាវរវាង វិបសអ និងមជ្ឈមណ្ឌលដំណើរការសំរាប់ព្រៃឈើ ទេសភាព និងផែនការ ។
២. ការគ្រប់គ្រងតំបន់ការពាររបស់សហគមន៍ បានអនុវត្តនៅក្នុងឧទ្យានជាតិ និងជាការទទួលខុសត្រូវរបស់ក្រសួងបរិស្ថាន (Oberndorf 2005) ។

ឯកសារយោង

Agrawal, A. and C. C. Gibson (1999), “Enchantment and disenchantment: the role of community in natural resource conservation”. *World Development*, 27, pp. 629-649

Danida/DFID (2006), *Natural Resource Management and Livelihoods Programme Cambodia (2006-2010)*. Programme Document 7 April (Cambodia: Danish Ministry of Foreign Affairs and Department for International Development).

FAO 2005. *Global Forest Resources Assessment 2005, Cambodia*, (Rome: Food and Agriculture Organization)

Heov K.S., B. Khlok, K. Hansen & C. Sloth (2006), “The value of forest resources to rural livelihoods in Cambodia”. CDRI Policy Brief, March, issue 2

Hobley, M. (2004), *Players in the sector: civil society, private sector and donor agencies*. Chapter 12 (the forest sector in Cambodia, Part II. Current context. (Cambodia: Independent forest sector review team report commissioned by the Joint Coordinating Committee, Forest Administration).

Hobley, M. (ed.) (1996), “Participatory forestry: the process of change in India and Nepal”. *Rural development forestry study guide 3* (London: Rural Development Forestry Network, Overseas Development Institute)

Hobley, M. & M. Boscolo (2004), *Policy formulation and implementation. Policy goals, regulatory control, fiscal incentives and public participation* (Cambodia: Independent forest sector review team report commissioned by the Joint Coordinating Committee, Forest Administration).

IFSR (2004), *The forest sector in Cambodia, Part I. Policy choices, issues and options*. (Cambodia: Independent forest sector review team report commissioned by the Joint Coordinating Committee, Forest Administration).

Larson, A.M. (2003), “Decentralisation and forest Management in Latin America: Towards a Working Model”, *Public Administration and Development*, 23, pp. 211-226

Marona, S., H. Kalyan & R. Kinakin (2005), “Lessons learned from CBNRM in Cambodia: drawing upon examples from case studies”, *Rotha, K.S., T. Carson, K. Riebe, S. Cox & E.V. Kaschke (eds.), The Development of Community Based Natural Resource Management (CBNRM) in Cambodia. Selected Papers on Concepts and Experiences*, CBNRM Learning Initiative, CBNRM Learning Institute and WWF, Cambodia.

McKenney, B., Y. Chea, P. Tola & T. Evans (2004), *Focusing on Cambodia's High Value Forests: Livelihoods and Management* (Phnom Penh: CDRI and Wildlife Conservation Society)

Oberndorf, R. (2005), “Overview of the policy and legal framework related to CBNRM”, in *Rotha, K.S., T. Carson, K. Riebe, S. Cox & E.V. Kaschke (eds.), The development of community based natural resource management (CBNRM) in Cambodia. Selected papers on concepts and experiences*, CBNRM Learning Initiative, CBNRM Learning Institute and WWF, Cambodia.

Oberndorf, R. (2004), *Law harmonisation in relation to the decentralisation process in Cambodia*. Working Paper No. 31 (Phnom Penh: Cambodia Development Resource Institute)

RGC (2003), *Sub-decree on community forestry*. (Phnom Penh: Royal Government of Cambodia).

RGC/CFO (2006). “National community forestry programme (NCFP) strategic paper”. Draft strategic paper elaborated by the

តារាងជាន់សេដ្ឋកិច្ច ~ ស្ថានភាពក្រៅប្រទេស

អំណើនសេដ្ឋកិច្ចពិតលោក

ក្នុងកំឡុងពេលត្រីមាសទី២ ២០០៦ ផលស ពិតរបស់ US កើនបាន ២,៦% ធៀបនឹងមួយឆ្នាំមុន និងធ្លាក់ចុះពីកំណើន ៥,៦% នៅត្រីមាសទី១ ២០០៦ ។ ការធ្លាក់ចុះកំណើន ផលស នៅត្រីមាសទី២ បណ្តាលជាសំខាន់មកពីការធ្លាក់ចុះចំណាយប្រើប្រាស់លើទំនិញជាប់លាប់ វិនិយោគលើគ្រឿងបរិក្ខារនិងស្តុកស្តុក និងការចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាលសហព័ន្ធ ។

ផលស ពិតនៅតំបន់អឺរ៉ុប នៅត្រីមាសទី២ ២០០៦ កើនបាន ២,៤% ធៀបនឹងពេលដូចគ្នាឆ្នាំមុន និងកើនបាន ០,៩% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន ។ ផលស ពិតរបស់ជប៉ុន កើនបាន ២,២% ធៀបនឹងមួយឆ្នាំមុន និងកើនបាន ០,២% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន ។

កំណើនសេដ្ឋកិច្ចនៅចិន បានបំបែកឯកទត្តកម្មកំណើនខ្ពស់បំផុតនៅត្រីមាសទី ២ ។ អត្រាកំណើនប្រចាំឆ្នាំ នៅត្រីមាសទី២ ២០០៦ គឺ ១១,៣% ធៀបនឹងកំណើន ១០,៩% នៅត្រីមាសមុន ។ វិស័យឧស្សាហកម្ម បន្តមានកំណើនក្នុងអត្រាខ្ពស់ជាងវិស័យសេវាកម្ម និងវិស័យកសិកម្ម ខណៈដែលវិនិយោគនៅតែមានកំណើនធំជាងគេ ។ ផលស ពិត នៅកូរ៉េខាងត្បូងនៅត្រីមាសទី២ កើនបាន ៥,៣% ធៀបនឹងមួយឆ្នាំមុន ធៀបនឹងកំណើន ៦,១% នៅត្រីមាសមុន ។ ផលស ពិត នៅតៃវ៉ាន់ និងហុងកុង នៅត្រីមាសទី ២ ២០០៦ កើនបាន ៤,៦% និង ៥,២% ធៀបនឹងពេលដូចគ្នាឆ្នាំមុន ។

សេដ្ឋកិច្ចម៉ាឡេស៊ី នៅត្រីមាសទី២ ២០០៦ កើនបាន ៥,៩% ធៀបនឹងកំណើន ៥,៥% នៅត្រីមាសមុន ។ នៅផ្នែកខាងផលិតកម្ម ធៀបនឹងមួយឆ្នាំមុន វិស័យឧស្សាហកម្មផលិត និងវិស័យសេវាកម្ម មានអត្រាកំណើនយ៉ាងខ្ពស់ដល់ទៅ ៨,៤% និង ៦,០% ។ នៅខាងផ្នែកចំណាយទុនអចល័តដី និងចំណាយប្រើប្រាស់ឯកជន កើនបាន ៧,៦% និង ៧,៣% ធៀបនឹងមួយឆ្នាំមុន ។ សេដ្ឋកិច្ចសិង្ហបុរី នៅត្រីមាសទី២ ២០០៦ កើនបាន ៨,០% ធៀបនឹងពេលដូចគ្នា ឆ្នាំ២០០៥ ។ ឧស្សាហកម្មផលិត កើនបាន ១២,២% រីឯសេវាកម្ម កើនបាន ៦,៩% ។ ផលស ពិត នៅថៃ នៅត្រីមាសទី២ កើនបាន ៤,៩% ធៀបនឹងពេលដូចគ្នាឆ្នាំ២០០៥ ។ កំណើនវិស័យកសិកម្ម នៅត្រីមាសទី២ គឺ ៥,៤% ធៀបនឹងកំណើន ៦,៣% នៅត្រីមាសទី១ ។ វិស័យមិនមែនកសិកម្ម កើនបាន ៤,៨% ធៀបនឹងមួយឆ្នាំមុន ប៉ុន្តែទាបជាងកំណើន ៦,១% នៅត្រីមាសមុន ។

អតិថិជនក្នុងតំបន់ពិតលោក និងអត្រាប្តូរប្រាក់នៅទីផ្សារអន្តរជាតិ

ថ្លៃថាមពល គឺជាកត្តាមួយក្នុងចំណោមកត្តាសំខាន់ជាច្រើន ដែលធ្វើឱ្យមានការវិវត្តន៍ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់ក្នុងសេដ្ឋកិច្ចចំបងៗលើពិភពលោក នៅកំឡុងត្រីមាសទី២ ។ ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់នៅ US កើន ៤,០% ក្នុងរយៈពេលមួយឆ្នាំ រហូតដល់ត្រីមាសទី២ ដែលសំខាន់បណ្តាលមកពីការឡើងថ្លៃថាមពល ។ នៅតំបន់អឺរ៉ុប អតិថិជនមានកំរិត ២,៣% គឺខ្ពស់ជាងកំរិតអតិថិជនអឺរ៉ុបបរមា កំណត់ដោយធនាគារកណ្តាលអឺរ៉ុប (២%) ។ រឿងនេះ ឆ្លុះបញ្ចាំងពីកំណើនថ្លៃថាមពល និងកំណើនថ្លៃម្ហូបអាហារមិនទាន់កែថ្លៃ ។ បំរែបំរួលពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំនៃថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់នៅជប៉ុន មានកំណើន ០,៧% ដោយសារតែថាមពល ឡើងថ្លៃ ។ នៅចិន កូរ៉េខាងត្បូង និងសិង្ហបុរី អតិថិជនមានកំរិត ១,៤% ១,២% និង ២,៣% នៅត្រីមាសទី២ ។

នៅទីផ្សារប្តូរប្រាក់បរទេស ដុល្លារ US បន្តធ្លាក់ថ្លៃទល់នឹងរូបិយវត្ថុចំបងៗ ។ ទល់នឹងប្រាក់យ៉េនជប៉ុន ដុល្លារប្តូរបាន ១១៤,៥យ៉េន/ដុល្លារ US ហើយទល់នឹងអឺរ៉ុប វាប្តូរបាន ០,៨០អឺរ៉ុប/ដុល្លារ US ដោយធ្លាក់ថ្លៃពី ១១៦,៩យ៉េន/ដុល្លារ US និង ០,៨៣អឺរ៉ុប/ដុល្លារ US នៅត្រីមាសទី១ ។ ទល់នឹងរៀលកូរ៉េខាងត្បូង និងយ៉ុងចិន វាប្តូរបាន ៩៤៩រៀល/ដុល្លារ US និង ៨,០១យ៉ុង/ដុល្លារ US ដោយធ្លាក់ថ្លៃពី ៩៧៦រៀល/ដុល្លារ US និង ៨,០៥យ៉ុង/ដុល្លារ US នៅត្រីមាសមុន ។ ដុល្លារបានធ្លាក់ថ្លៃ ដោយសារការវាយស្មានថា ធនាគារកណ្តាលអឺរ៉ុប នឹងបង្កើនអត្រាការប្រាក់ឱ្យខ្ពស់ជាង ធនាគារកណ្តាលអាមេរិក និងបន្ទាប់ពីមានការស្នើសុំរបស់អាមេរិកឱ្យតម្លើងថ្លៃរូបិយវត្ថុអាស៊ីសំខាន់ៗ ។

ថ្លៃផលិតផលនៅលើទីផ្សារពិតលោក

នៅត្រីមាសទី២ ២០០៦ ថ្លៃអង្ករ ពោត ប្រេងឆា សាំង និងប្រេងនៅកើនឡើង ប៉ុន្តែថ្លៃសំណែកសៀង បែរជាធ្លាក់ចុះ ។ ថ្លៃអង្ករ Thai 100% លេខ ២ នៅទីផ្សារបាងកក គឺ ២៨៣,៨៦ដុល្លារ/តោន ធៀបនឹង ២៧៥,១២ដុល្លារ/តោន នៅត្រីមាសទី១ ។ ប្រេងឆាលក់ថ្លៃ ៣៩៧,៨៧ដុល្លារ/តោន ធៀបនឹង ៣៩៥,៧៥ដុល្លារ/តោន នៅត្រីមាសទី១ រីឯពោតលក់ថ្លៃ ៩៩,៩៥ដុល្លារ/តោន ធៀបនឹង ៩៥,៣៧ដុល្លារ/តោន នៅត្រីមាសទី១ ។ ថ្លៃសំណែកសៀងនៅត្រីមាសទី២ ធ្លាក់ចុះអស់ ១,៩%

តារាង១. កំណើន ផលស ពិត នៃផែនការពិភពកម្មជ្រើសរើស ពីឆ្នាំ២០០១-២០០៦ (កំណើនជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2005
					Q2	Q3	Q4
					Q1	Q2	
ប្រទេសអាស៊ានជ្រើសរើស							
កម្ពុជា	6.7	4.8	7	7.7	-	-	-
ឥណ្ឌូនេស៊ី	3.8	3.8	4.9	5.1	5.5	5.3	4.9
ម៉ាឡេស៊ី	0.5	5.6	5.4	7	4.4	5.3	5.2
សិង្ហបុរី	-2.3	2.6	1.4	8.5	5.4	7	7.7
ថៃ	1.9	6.1	6.9	6	4.6	5.3	4.7
វៀតណាម	6.0	6.7	7	7.5	-	-	-
ប្រទេសអាស៊ីជ្រើសរើស							
ចិន	7.5	8.1	9.9	9.5	9.5	9.4	9.9
ហុងកុង	0.5	5.0	3.2	8.3	7.3	8.2	7.6
កូរ៉េខាងត្បូង	3.0	6.1	3	4.7	3.3	4.4	5.2
តៃវ៉ាន់	-2.2	4.2	3.1	5.7	-	-	6.0
ប្រទេសឧស្សាហកម្មជ្រើសរើស							
អឺរ៉ុប-១២	1.4	0.7	0.5	1.8	1.2	1.5	1.8
ជប៉ុន	0.4	0.4	2.6	3.4	1.4	2.9	4.5
សហរដ្ឋអាមេរិក	1.2	2.4	3.1	4.4	3.3	4.1	1.1

Sources: Economist, countries' national statistics offices and central banks and ADB's Asia Regional Information Centre

តារាងជំនួសសេដ្ឋកិច្ច ~ ស្ថានភាពក្រៅប្រទេស

មកត្រឹម ២០៧.០២ដុល្លារ/តោន ។ ថ្លៃប្រេងនៅ និងសាំង កើនឡើង ៦៥.០៣ដុល្លារ/តោន ហើយសាំងលក់ថ្លៃ ៥៥.៨៩សេន/លីត្រ ។
យ៉ាងខ្លាំងដល់ ១២% និង ៣៦% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន ។ ប្រេងនៅលក់ថ្លៃ
រៀបរៀងដោយ ហ៊ឹង វុត្តា និង ភីម រុនស៊ីណារីទ្វី

តារាង២. អត្រាអតិផរណានៃដៃគូពាណិជ្ជកម្មជ្រើសរើស ពីឆ្នាំ២០០១-២០០៦ (កំណើនជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន-មធ្យមភាគតាមការិយបរិច្ឆេទ)

	2001	2002	2003	2004	2005			2006		2005
					Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	
ប្រទេសអាស៊ានជ្រើសរើស										
កម្ពុជា	-0.6	3.2	1.2	4.0	6.4	4.6	6.6	5.9	4.5	5.8
ឥណ្ឌូនេស៊ី	11.5	13.2	8.3	8.3	10.8	12	17.3	-	23.4	10.5
ម៉ាឡេស៊ី	1.4	1.8	1.1	1.6	3.0	3.4	3.4	3.9	4.1	3.1
សិង្ហបុរី	1.0	-0.4	0.5	1.7	0.1	0.5	1.1	1.1	1.2	0.5
ថៃ	1.7	0.6	1.8	2.7	3.7	5.6	6.0	5.7	6.0	4.5
វៀតណាម	-0.4	3.8	3.2	8.3	8.0	7.5	-	-	-	-
ប្រទេសអាស៊ីជ្រើសរើស										
ចិន	0.9	-0.7	1.2	3.9	1.7	1.3	1.4	1.2	1.4	1.8
ហុងកុង	-1.3	-3.0	-2.6	-0.4	0.8	1.4	1.8	2.0	2.1	1.1
កូរ៉េខាងត្បូង	4.4	2.7	3.5	3.5	3.0	2.4	2.5	2.4	2.3	2.8
តៃវ៉ាន់	-0.01	-0.2	-0.3	1.6	2.1	-	2.4	-	1.5	-
ប្រទេសឧស្សាហកម្មជ្រើសរើស										
អឺរ៉ុ-១២	2.6	2.2	2.1	2.2	2.1	2.3	2.4	2.3	2.3	2.2
ជប៉ុន	-0.6	-0.9	-0.3	Nil	-0.1	-0.3	-0.5	0.4	0.7	-0.3
សហរដ្ឋអាមេរិក	2.8	1.6	2.3	2.7	2.9	3.8	3.7	3.7	4.0	3.4

Sources: International Monetary Fund, Economist and National Institute of Statistics

តារាង៣. អត្រាប្តូរប្រាក់ធៀបនឹងដុល្លារនៃប្រទេសនៃប្រទេសនៃដៃគូពាណិជ្ជកម្មជ្រើសរើស ពីឆ្នាំ២០០១-២០០៦ (មធ្យមភាគតាមការិយបរិច្ឆេទ)

	2001	2002	2003	2004	2005			2006		2005
					Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	
ប្រទេសអាស៊ានជ្រើសរើស										
កម្ពុជា (រៀល)	3,916.3	3,912.1	3,973	4,016.3	4,054.3	4,134.3	4,154.3	4,081.3	4,095.3	4,092.5
ឥណ្ឌូនេស៊ី (រូពីយ៉ា)	10,261	9,311	8,577	8,938	9,550	9,994	9,999	9,175	9,115	9,705
ម៉ាឡេស៊ី (រឹងហ្គីត)	3.80	3.80	3.80	3.80	3.80	3.77	3.78	3.73	3.65	3.79
សិង្ហបុរី (ដុល្លារសិង្ហបុរី)	1.79	1.79	1.74	1.69	1.66	1.68	1.69	1.63	1.59	1.66
ថៃ (បាត)	44.4	42.9	41.5	40.2	40.1	41.3	41.02	39.3	38.1	40.2
វៀតណាម (ដង)	14,725	15,280	15,510	-	15,842	15,878	15,907	15,921	-	15,859
ប្រទេសអាស៊ីជ្រើសរើស										
ចិន (យ៉ូន)	8.28	8.28	8.28	8.28	8.28	8.14	8.08	8.05	8.01	8.19
ហុងកុង (ដុល្លារហុងកុង)	7.80	7.80	7.78	7.79	7.79	7.77	7.75	7.76	7.76	7.78
កូរ៉េខាងត្បូង (វ៉ុន)	1,291	1,251	1,192	1,145	1,008	1,029	1,036	976	949	1,024
តៃវ៉ាន់ (ដុល្លារតៃវ៉ាន់-NT\$)	33.8	34.5	34.4	33.6	31.4	32.3	33.4	32.3	32.2	32.1
ប្រទេសឧស្សាហកម្មជ្រើសរើស										
អឺរ៉ុ-១២ (អឺរ៉ូ)	1.12	1.06	0.89	0.80	0.79	0.81	0.84	0.83	0.80	0.80
ជប៉ុន (យ៉េន)	121.5	125.4	115.9	108.2	107.4	111.2	117.2	116.9	114.5	110.2

Sources: International Monetary Fund, Economist and National Bank of Cambodia

តារាង៤. ថ្លៃផលិតផលជ្រើសរើសនៅលើទីផ្សារពិភពលោក ពីឆ្នាំ២០០១-២០០៦ (មធ្យមភាគតាមការិយបរិច្ឆេទ)

	2001	2002	2003	2004	2005			2006		2005
					Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	
ពោត (US No. 2) - US (\$/តោន)	81.18	89.98	95.42	110.65	87.53	90.61	90.64	95.37	99.95	89.19
ប្រេងឆា- អឺរ៉ុបពាយព្យ (\$/តោន)	259.13	353.91	402.03	427.47	382.48	376.41	391.52	395.75	397.87	381.32
កៅស៊ូ - ម៉ាឡេស៊ី (\$/តោន)	602.0	768.3	1050	1252.2	-	-	-	-	-	-
អង្ករ (Thai 100%B) - ប៉ាងកក (\$/តោន)	160.81	178.59	182.22	221.67	268.20	255.77	259.40	275.12	283.86	262.88
សណ្តែកស្បៀង (US No. 1) - US (\$/តោន)	163.89	182.58	218.86	262.03	263.66	214.37	210.42	210.96	207.02	224.25
ប្រេងនៅ-ឌូបៃ (\$/តោន)	22.8	23.9	26.8	33.5	47.7	57.27	52.99	57.89	65.03	50.14
សាំង - US Gulf coast (សេន/លីត្រ)	19.5	19.1	23	30.9	39.7	52.37	42.29	41.18	55.89	42.19

Sources: Food and Agriculture Organisation and US Energy Information Administration.
Note: All prices have been converted from US\$/ton to US\$/tonne. 1 ton = 0.907 tonne.

តារាងជំនាញសេដ្ឋកិច្ច ~ ស្ថានភាពក្នុងប្រទេស

សកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចសំខាន់ៗ

នៅឆ្នាំ២០០៥ កម្ពុជាធ្លាប់មានកំណើន ផលស យ៉ាងខ្ពស់ គឺកំណើនពិត ១៣,៤% ។ ទោះបីជាសេដ្ឋកិច្ចមានកំណើនខ្ពស់ក្តី ទំនាក់ទំនងរវាងកំណើន ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និងការវិនិយោគ ទៅនឹងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ មាន កំរិតតិចតួចប៉ុណ្ណោះ ។ នៅត្រីមាសទី២ ២០០៦ វិនិយោគរកជននៅកម្ពុជា និងសកម្មភាពសាងសង់ កើនឡើង រីឯចំនួនភ្ញៀវបរទេស បែរជាធ្លាក់ចុះ ហើយនៅពេលជាមួយគ្នានោះ ពាណិជ្ជកម្មមានឱនភាពកាន់តែខ្លាំង ។

វិនិយោគក្នុងវិស័យឯកជន បានផ្តល់ការងារមួយចំនួនធំដល់ប្រជាជនកម្ពុជាអស់ជាច្រើនឆ្នាំមកហើយ ពិសេសក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម (កាត់ដេរ) និងសេវាកម្ម (សណ្ឋាគារ) ។ ទាំងវិស័យឧស្សាហកម្ម និងសេវាកម្ម មានការរីកលូតលាស់ខ្លាំងតែនៅទីក្រុងភ្នំពេញ និងខេត្តសៀមរាប ប៉ុណ្ណោះ ។ តំបន់ជនបទ និងទីក្រុងនៅកម្ពុជា ពឹងផ្អែកលើគ្នាទៅវិញទៅមក ដោយប្រជាជនជនបទធ្វើចំណាកស្រុកទៅទីក្រុងដើម្បីស្វែងរកការងារធ្វើ ប៉ុន្តែសេដ្ឋកិច្ចទីក្រុង ក៏ពឹងផ្អែកវិញដែរ លើតំបន់ជនបទសំរាប់កំលាំង ពលកម្ម និងផលិតផលកសិកម្ម ជាពិសេសម្ហូបអាហារ ។ នៅត្រីមាសទី២ ២០០៦ គំរោងវិនិយោគរកជនបានអនុម័ត កើនដល់ ២៣៣៧,០លានដុល្លារ រីឯច្រើន- ជាង នៅត្រីមាសមុន ១០ដង ។ កំណើនយ៉ាងខ្លាំងនេះ បណ្តាលមកពីគំរោង រងអនុម័តក្នុងវិស័យសេវាកម្ម ដែលកើនដល់ ២០៤៣,២លានដុល្លារ រីឯនឹង ៣៤ដង នៃតុលេខនៅត្រីមាសមុន ។ វិស័យសេវាកម្ម រីកលូត- លាស់ដោយសារវិស័យទេសចរណ៍ និងសកម្មភាពសាងសង់ក្នុងវិស័យនេះ ។ កំណើនគំរោងអនុម័តក្នុង វិស័យសេវាកម្ម នាំមុខគេដោយការអនុម័តគំរោង សាងសង់ គឺ ២០១៧,០លានដុល្លារ ។ នៅត្រីមាសទី២ គំរោងអ- នុម័តក្នុងវិស័យកសិកម្ម កើនបាន ៧១% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន ដល់ ២១៦,៩លានដុល្លារ និងគំរោង អនុម័តក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម កើនបាន ៩ ២ % ដល់ ៧ ៦ . ៩ លានដុល្លារ ។ ទោះបីជាគំរោងអនុម័តក្នុងវិស័យកាត់ដេរ ធ្លាក់ចុះអស់ ៦៩% មកត្រឹម ៩,៦លានដុល្លារ ក៏ដោយ ។

បន្ទាប់ពីធ្លាក់ចុះអស់ជាច្រើនត្រីមាស ការអនុម័តគំរោង- សាងសង់នៅភ្នំពេញ បានកើនឡើងវិញ នៅត្រីមាសទី២ ដោយមានកំណើន ២២% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន ដល់ ៨២,២លានដុល្លារ ។ ការអនុម- តិសំណង់ផ្ទះល្វែង កើនបាន ៣០% ដល់ ៥១,៨លានដុល្លារ និងការអនុម- តិសំណង់ផ្សេងទៀត កើនបាន ៤២% ដល់ ២៤,៧លានដុល្លារ ។ ការអនុម- តិសំណង់ភូមិគ្រឹះ និងផ្ទះ នៅត្រីមាសទី២ ធ្លាក់ចុះអស់ ៤៤% ធៀបនឹងត្រី- មាសមុន ។ តាំងពី ឆ្នាំ២០០០ ការអនុម័តគំរោង- សាងសង់មានកំរិតខ្ពស់បំផុតនៅត្រីមាសទី២ ២០០៤ ។ នៅភ្នំពេញដែលជា- ទីក្រុងសំខាន់របស់កម្ពុជា គេឃើញមានសំណង់ថ្មីជាច្រើន ហើ- យសំណង់ចាស់ៗ ក៏មានការជួសជុលឡើងវិញផងដែរ ។ កំណើនប្រជាជន- នៅភ្នំពេញ បានធ្វើឱ្យទីក្រុងនេះរីកទំហំ ហើយគេឃើញមាន អគារថ្មីនៅបរិវេណជ័យក្រុង ។ កំណើនចំនួនភ្ញៀវមកទស្សនាកម្ពុជា ក៏ជាកត្តាបង្កើនសកម្មភាពសាងសង់ដែរ ដូចជា អគារទំនើបជាច្រើនត្រូវ បានសាងសង់ (ឧ. ភ្ញៀវស្រា និងភោជនីយដ្ឋាន នៅតាមបណ្តោយ- មាត់ទន្លេ) ។ នៅតំបន់ផ្សេងទៀតក្រៅពីភ្នំពេញ ក៏ត្រូវមានសំណង់ថ្មីដែរ ពីព្រោះវាជួយបែងចែកផលចំណេញនៃការរីកចំរើនទៅគ្រប់ទីកន្លែងក្នុងផ្ទៃ

ប្រទេស និងជួយកាត់បន្ថយចំនួនប្រជាជនរស់នៅភ្នំពេញ ។ កំណើនការ អនុម័តគំរោងសាងសង់ភាគច្រើន បណ្តាលមកពីកំណើនសេ- ដ្ឋកិច្ចដ៏ខ្ពស់នាពេលថ្មីៗ ។ កំណើននេះ ក៏ផ្តល់ការងារនិងចំណូលកាន់តែច្រើន ថែមទៀតដល់ប្រជាជន ជាពិសេសអ្នករស់នៅជនបទ ដែលមកភ្នំពេញធ្វើការ ជាកម្មករគ្មានជំនាញ ។ ដូច្នេះ កំណើនសកម្មភាពសាងសង់ គឺជាទិដ្ឋភាពសំខាន់ នៃការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច ។ យោងតាមទិន្នន័យផ្តល់ពីវិទ្យាស្ថានជាតិស្ថិតិ ចំនួនកម្មករសំណង់ និងកម្មកររោងចក្រនៅឆ្នាំ២០០៥ កើនលើសចំនួនកម្មករ នៅឆ្នាំ២០០៤ ក្នុងអត្រា ២០% (ដល់ ២៣៤.០០០នាក់) និង ៩,៥% (ដល់ ៧៨៩.០០០នាក់) ។

នៅត្រីមាសទី២ ភ្ញៀវមកសំរាកលំហែ បានថយចុះអស់ ២៧% មកត្រឹម ២៩២.៦៨២នាក់ ទោះបីនេះជាកំណើន ២១% ធៀបនឹងត្រីមាសដូចគ្នា ២០០៥ ក្តី ។ ភ្ញៀវបរទេសសរុប បានថយចុះអស់ ២២% ធៀបនឹងត្រីមាស មុន មកត្រឹម ៣៥៨.០០០នាក់ ។ ភ្ញៀវមកតាមផ្លូវគោក និងផ្លូវទឹក ថយចុះ អស់ ១៦% មកត្រឹម ១៥៣.៦០០នាក់ ហើយភ្ញៀវមកផ្លូវអាកាស ថយចុះអស់ ២៦% មកត្រឹម ២០៤.៤០០នាក់ ។ ក្នុងចំណោមភ្ញៀវមកតាម ផ្លូវអាកាស ព្រលានយន្តហោះអន្តរជាតិភ្នំពេញ ទទួលបានភ្ញៀវ ៤៦% (៩៤.០២៤នាក់) រីឯព្រលានយន្តហោះសៀមរាប ទទួលបានភ្ញៀវ ៥៤% (១១០.៣៧៦នាក់) ។ ក្នុងចំណោមភ្ញៀវបរទេសសរុបមកកម្ពុជានៅត្រី មាសទី២ ភ្ញៀវមកសំរាកលំហែ មាន ៨២% ភ្ញៀវជាអ្នកជំនួញ ៧,៤% (២៦.៦៩២នាក់) ហើយចំនួននៅសល់ ជាភ្ញៀវមកក្នុងគោលបំណង ផ្សេងទៀត ។ ជាទូទៅ ភ្ញៀវមកសំរាកលំហែ ថយចុះនៅត្រីមាសទី២ ហើយ រំពឹងថា កើនឡើងបន្តិចវិញនៅត្រីមាសបន្ទាប់ ។ រដូវភ្ញៀវទេសចរ ច្រើនបំផុតនៅកម្ពុជា គឺនៅត្រីមាសទី១ (ខែមករា ដល់ ខែមីនា) ពីព្រោះ អាកាសធាតុនៅអឌ្ឍគោលខាងជើង ជុំវិញអ្នកទេសចរមកកំសាន្តនៅ តំបន់មានអាកាសធាតុក្តៅ ។

ជញ្ជីងពាណិជ្ជកម្មក្រៅប្រទេសរបស់កម្ពុជា ជាទូទៅមានឱនភាព ។ នៅ ត្រីមាសទី២ ឱនភាពនេះ កើនឡើង ៤០% ដល់ ១២២,៤លានដុល្លារ ធៀបនឹងត្រីមាសមុន ។ ការនាំចេញមាន ៨៤% នៃការនាំចូល ធៀបនឹង ៨៧% នៅត្រីមាសមុន ។ ថ្លៃបើការនាំចេញកើនឡើងនៅត្រីមាសទី២ តែវា នៅមិនគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីទូទាត់ជាមួយការនាំចូល ។ ធៀបនឹងត្រីមាស ដូចគ្នាឆ្នាំ២០០៥ ឱនភាពពាណិជ្ជកម្មក្រៅប្រទេស ធ្លាក់ចុះអស់ ១៩% ។ នៅត្រីមាសទី២ ២០០៦ ការនាំចេញសរុបមាន ៦៥២,៥លានដុល្លារ រីឯការ កំណើន ៨,២% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន និងកំណើន ២៧% ធៀបនឹងត្រីមាស ដូចគ្នា ២០០៥ ។ សំលៀកបំពាក់ដែលជាផលិតផលនាំចេញចំបង កើនបាន ១១% ដល់ ៦៣២,៤លានដុល្លារ ហើយក្នុងនោះ ការនាំចេញទៅ US កើន បាន ៨,៩% ដល់ ៤៣៨,៦លានដុល្លារ និងទៅតំបន់អឺរ៉ុប កើនបាន ២៩% ដល់ ១៤២,២លានដុល្លារ ។ ការនាំចេញផលិតផលកសិកម្ម ធ្លាក់ចុះអស់ ៤២% មកត្រឹម ២០,២លានដុល្លារ ក្នុងនោះការនាំចេញត្រី និងផលិតផល ផ្សេងទៀត ធ្លាក់ចុះអស់ ៤៧% មកត្រឹម ១,០លានដុល្លារ និង ៦៩% មកត្រឹម ៧,០លានដុល្លារ ។ ការនាំចេញកាស៊ី និងឈើ កើនបាន ២៦% ដល់ ៩,៨លានដុល្លារ និង ៩,៥% ដល់ ២,៣លានដុល្លារ ។ កំណើនការនាំចេញ សំលៀកបំពាក់ ជាមូលហេតុចំបងនាំឱ្យមានកំណើនការនាំចេញរបស់កម្ពុជា ។ កំណើនការនាំចេញសំលៀកបំពាក់ គឺជាលទ្ធផលនៃការវិនិយោគបន្ថែមក្នុង វិស័យឧស្សាហកម្មកាត់ដេរនៅកម្ពុជានៅប៉ុន្មានឆ្នាំកន្លងមកនេះ ។

តារាងជំនាញសេដ្ឋកិច្ច ~ ស្ថានភាពក្នុងប្រទេស

ការនាំចូលសរុបនៅត្រីមាសទី២ ឡើងដល់ ៧៧៤.៩លានដុល្លារ រីកើន ១២% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន និងកើន ១៦% ធៀបនឹងត្រីមាសដូចគ្នា ឆ្នាំ២០០៥ ។ ក្នុងចំណោមផលិតផលនាំចូលសំខាន់ៗ សំរាំងកើនបាន ១៤% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន ដល់ ១២.៤លានដុល្លារ រីឯម៉ាស៊ូត បែរជាធ្លាក់ចុះ ០.៩% មកត្រឹម ៣២.២លានដុល្លារ ។ សំភារៈសំណង់ កើន ៥.៦% ដល់ ៣៩.១លានដុល្លារ ហើយការនាំចូលផ្សេងទៀត កើន ១៣% ដល់ ៦៩១.២លានដុល្លារ ។ កំណើនការនាំចូលសំភារៈសំណង់ បណ្តាលមកពីកំណើន សកម្មភាពសាងសង់នៅត្រីមាសនេះ ។ ការនាំចូលសំរាំង កើនឡើងដោយសារ តំរូវការទីផ្សារ និងការឡើងថ្លៃសំរាំង (ប្រហែល ៧០ដុល្លារ/ចុង នៅខែ មេសា ដល់មិថុនា) ។ នៅត្រីមាសនេះ ការនាំចូលសំរាំង កើន ១៥% ដល់ ៣៩.៨០០តោន រីឯម៉ាស៊ូត ធ្លាក់ចុះអស់ ០.៥% មកត្រឹម ១១៥.២០០តោន ។

ហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ

ឱនភាពថវិការបស់រដ្ឋាភិបាល កើនឡើងនៅពីរត្រីមាសបន្តបន្ទាប់គ្នា ដោយ នៅត្រីមាសទី២ កើន ១០% ដល់ ២៤៧.៤លានដុល្លារ ធៀបនឹងត្រីមាស មុន និងកើន ៣ដង ធៀបនឹងត្រីមាសដូចគ្នា ឆ្នាំ២០០៥ ។ ទោះបីជា ចំណូលសរុបកើនឡើងខ្លាំង នៅត្រីមាសទី២ក្តី ក៏ វា បានតែ ៧៥% នៃចំណាយ សរុបរបស់រដ្ឋាភិបាលប៉ុណ្ណោះ ។ ចំណូលចរន្ត កើន ២៣% ក្នុងនោះចំណូលពន្ធកើនបាន ១៥% ដល់ ៥៥៨.៦លានដុល្លារ ។ អាករ លើតំលៃបន្ថែម និងពន្ធគយ សំរាប់គេក្នុង កំណើនចំណូលពន្ធ ដោយតំណាងឱ្យ ២៧% នឹង ៣៥% នៃចំណូលពន្ធសរុប ។ ចំណូលអាករ លើតំលៃបន្ថែម កើនបាន ១៣% ដល់ ១៩៧.៤លានដុល្លារ ពន្ធគយ កើន ១២% ដល់ ១៥១.៧លានដុល្លារ និងអាករពិសេស កើន ២១% ដល់ ១០៣.០លានដុល្លារ ។ ការប្រមូលពន្ធផ្ទាល់ ក៏កើនឡើងដែរ ដោយពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ កើនបាន ៩៣% ដល់ ៨៥.៩លានដុល្លារ រី ឯ ការ ប្រ មូ ល ព ន្ធ លើ ប្រាក់ បៀវត្ស រ័ បៀវត្ស ប្រាក់ចុះអស់ ៧.៥% មកត្រឹម ១១.៣លានដុល្លារ ។ នៅត្រីមាស ទី២ ចំណូលមិនមែនពន្ធ កើន ៥៥% ។ ចំណូលពីការកាប់ព្រៃឈើ កើនបាន ៤០% ដល់ ០.៧លានដុល្លារ ហើយចំណូលពីប្រៃសណីយ៍ និង ទូរគមនាគមន៍ កើនបាន ៣ដង ដល់ ៣០.០លានដុល្លារ ។ ចំណូលមូលធន ក្នុងស្រុក កើនបាន ៧០% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន ដល់ ៤.៦លានដុល្លារ ។ កំណើនចំណូលមូលធនក្នុងស្រុកនេះ បានមកពីចំណូលមូលធនផ្សេងៗទៀត (មិនមានចំណូលពីកំណែទម្រង់កម្មវិធីកម្រិតទាបនោះទេ) ។ ទោះបីជា ចំណូលថវិការដ្ឋ កើនឡើងក្នុងកំឡុងពេលនេះក្តី ចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាល ក៏កើនឡើងដែរ ដូច្នោះ គេត្រូវការជំនួយបរទេសជាចាំបាច់សំរាប់ធ្វើឱ្យមាន តុល្យភាពថវិកា ។ ជំនួយបរទេស កើនបាន ៦៨% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន ដល់ ៣២៨.៦លានដុល្លារ ។

នៅត្រីមាសទី២ ២០០៦ ចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាល គិតជាសាច់ប្រាក់ កើន ១៩% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន ដល់ ៩៧៨.៩លានដុល្លារ រីកើន ៣៧%

ធៀបនឹងត្រីមាសដូចគ្នា ២០០៥ ។ ចំណាយក្នុងវិស័យអប់រំ និងសុខាភិបាល មានកំណើនដល់ ២០២.៣លានដុល្លារ រីកើន ២.៥ដង ធៀបនឹងត្រីមាស មុន ។ ចំណាយខាងសន្តិសុខ និងការពារជាតិ កើន ៤៩% ដល់ ១១៦.៧លានដុល្លារ រីឯចំណាយផ្សេងទៀត ធ្លាក់ចុះ ២១% មកត្រឹម ៣០៤.៥លានដុល្លារ ។ ចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាលលើវិស័យសុខាភិបាល និងការអប់រំ កើនឡើង ដោយសារមានគ្រោះធម្មជាតិ ដូចជា គ្រោះទឹកជំនន់ធ្ងន់ធ្ងរនៅ ខេត្តមួយចំនួន ។ ចំណាយមូលធន កើន ២៧% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន ដល់ ៣៥៥.៤លានដុល្លារ ។ ចំណាយចរន្ត ត្រូវបាន ទូទាត់គ្រប់គ្រាន់ពីចំណូល ចរន្ត ។ ចំពោះចំណាយមូលធន រដ្ឋាភិបាល ត្រូវការជំនួយបរទេស ។ នៅពេល អនាគត កម្ពុជានឹងពឹងផ្អែកកាន់តែតិចលើជំនួយបរទេស ពីព្រោះគេរំពឹងថា នឹងទទួលបានចំណូលពីប្រេងកាត នៅឆ្នាំ២០១១ ។ ប្រសិទ្ធភាពនៃការ ប្រមូលចំណូលក្នុងស្រុកនៅទូទាំងប្រទេស ក៏រំពឹងថានឹងកើនឡើងដែរ ។

អតិថិជន និងអត្រាប្តូរប្រាក់

សន្ទស្សន៍ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់នៅភ្នំពេញ នៅត្រីមាសទី២ កើនបាន ៤.៥% ធៀបនឹងពេលដូចគ្នា ២០០៥ ប៉ុន្តែតិចជាងកំណើន ៦.១% នៅត្រីមាស ទី ១ ។

ប្រាក់រៀលធ្លាក់ថ្លៃជាបន្តបន្ទាប់ទល់ នឹងប្រាក់ដុល្លារអាមេរិក ជំរុញឱ្យប្រជាជន កម្ពុជាក្រាមប្រាក់ដុល្លារអាមេរិក ជាជាងប្រាក់រៀលរបស់ជាតិខ្លួន ។ ស្ថានភាព គ្មានលំនឹងរបស់ប្រាក់រៀល ធ្វើឱ្យប្រជាជន ទុកចិត្តប្រាក់ដុល្លារអាមេរិកជាង ។

គ្រប់ទំនិញសំខាន់ៗក្នុងកម្រិតសន្ទស្សន៍ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់ សុទ្ធតែឡើងថ្លៃ ។ ថ្លៃម្ហូបអាហារ និងការដឹកជញ្ជូន កើនបាន ៦.៣% និង ១០% រីឯផលិតផល ថែទាំកាយ និងការថែទាំសុខភាព កើនបាន ៥.៨% និង ០.៧% ។ ទោះបីជាកំណើនថ្លៃទំនិញសំខាន់ៗ ក្នុងកម្រិតសន្ទស្សន៍ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់គិតក្នុង រយៈ ១២ខែដល់ត្រីមាសទី២ ទាបជាងកំណើន នៅត្រីមាសទី១ក្តី ក៏ថ្លៃទំនិញសំខាន់ៗទាំងអស់ នៅតែខ្ពស់ជាងនៅត្រីមាសមុន ។ រឿងនេះជា បញ្ហាសំរាប់ប្រជាជន ជាពិសេសសំរាប់អ្នក ក្រីក្រនៅពេលដែលថ្លៃទំនិញចាំបាច់ នានានាចេះ តែបន្តកើនឡើង ។

ប្រាក់រៀល ធ្លាក់ថ្លៃនៅត្រីមាសទី២ ប៉ុន្តែឡើងថ្លៃ ធៀបនឹងត្រីមាសទី៤ ២០០៥ ។ ប្រាក់រៀល ធ្លាក់ថ្លៃអស់ ០.៣% ទល់នឹងដុល្លារ US នៅត្រីមាសទី២ ដោយ ប្តូរបាន ៤១០៦.៦រៀល/ដុល្លារ ធៀបនឹង ៤០៩៤.៨ រៀល/ដុល្លារ នៅត្រីមាសមុន ។ ទល់នឹងប្រាក់បាតថៃ ប្រាក់រៀលធ្លាក់ថ្លៃ អស់ ៤.៣% មកត្រឹម ១០៨.០រៀល/បាត ។ ទល់នឹងប្រាក់ដុល្លារអឺរ៉ូ ប្រាក់រៀល ធ្លាក់ថ្លៃ មិនសូវមានការប្រែប្រួល ដោយប្តូរបាន ២៥.០រៀល/១០០ដុល្លារ ធៀបនឹង ២៥.៤រៀល/១០០ដុល្លារ នៅត្រីមាសមុន ។ ស្ថានភាពពាណិជ្ជកម្មរវាងកម្ពុជា និងប្រទេសផ្សេងទៀតមួយចំនួន បានធ្វើឱ្យប្រាក់រៀលធ្លាក់ថ្លៃ ។ ឧទាហរណ៍ ការនាំចូលទំនិញពីថៃ ធំជាងការនាំចេញ ដូច្នោះប្រាក់រៀល ធ្លាក់ថ្លៃទល់នឹង

ការវិនិយោគសេដ្ឋកិច្ច ~ ស្ថានភាពក្នុងប្រទេស

ប្រាក់បញ្ញើ ។ ប្រាក់រៀលដែលធ្លាក់ថ្លៃជាបន្តបន្ទាប់ទល់នឹងប្រាក់ដុល្លារ US ជុំវិញឱ្យប្រជាជនកម្ពុជា រក្សាទុកប្រាក់ដុល្លារ ជាជាងប្រាក់រៀលរបស់ជាតិខ្លួន ។ ស្ថានភាពគ្មានលំនឹងរបស់ប្រាក់រៀល ធ្វើឱ្យប្រជាជនទុកចិត្តប្រាក់ដុល្លារ US ជាង ។

ការវិនិយោគរូបិយប័ណ្ណ

នៅត្រីមាសទី២ រូបិយវត្ថុទូទៅ M2 កើនបាន ៥,៨% ដល់ ៦០៤៤.០ពាន់លានរៀល រីកើន ៣១% ធៀបនឹងពេលដូចគ្នាឆ្នាំមុន ។ រូបិយវត្ថុទូទៅ តំណាងឱ្យទ្រព្យសកម្មនៃប្រព័ន្ធរូបិយវត្ថុកម្ពុជា ដែលមានទ្រព្យសកម្ម បរទេសសុទ្ធ ឥណទានរដ្ឋាភិបាលសុទ្ធ ឥណទានក្នុងវិស័យឯកជន និងឥណទានផ្សេងទៀត ។ ទ្រព្យសកម្មបរទេសសុទ្ធ កើនបាន ៤,២% ដល់ ៦៦៨២,០ពាន់លានរៀល រីកើន ៣១% ធៀបនឹងមួយឆ្នាំមុន ។ ឥណទាន រដ្ឋាភិបាលសុទ្ធ បានបន្តធ្លាក់ចុះតាំងពីឆ្នាំ១៩៩៨ ។ នៅត្រីមាសទី២ ឥណទាន រដ្ឋាភិបាលសុទ្ធ ធ្លាក់ចុះអស់ ១០% មកត្រឹម ៨៣១,០ពាន់លានរៀល ដែលក្នុងនោះប្រាក់បញ្ញើរដ្ឋាភិបាល មាន ១១០៥,០ពាន់លានរៀល រីកើន ៦,៩% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន ។ ឥណទានក្នុងវិស័យឯកជន កើនដល់ ២៩៩៧,០ពាន់លានរៀល រីកើន ៧,៨% ធៀបនឹងត្រីមាសមុន និង ៣៨% ធៀបនឹងមួយឆ្នាំមុន ។ ការប្រែប្រួលនៃទ្រព្យសកម្មបរទេសសុទ្ធ ឥណទាន រដ្ឋាភិបាលសុទ្ធ និង ឥណទានក្នុងវិស័យឯកជន បណ្តាលឱ្យមានកំណើនរូបិយវត្ថុទូទៅ ។ ក្នុងករណីនេះ កំណើនទ្រព្យសកម្មបរទេសសុទ្ធ ត្រូវវិភាគឱ្យបានដោយឥណទានផ្សេងទៀត ដែលរួមមាន ប្រាក់បញ្ញើមានកំហិត និង មូលធនធនាគារនិងធនបំរុងក្នុងធនាគារ ។ ឥណទានផ្សេងទៀត កើនបាន ៣,០% ដល់ ២៨០៣,៣ពាន់លានរៀល ។ កំណើន ឥណទានក្នុងវិស័យឯកជន ត្រូវវិភាគឱ្យបានដោយការធ្លាក់ចុះនៃឥណទានរដ្ឋាភិបាលសុទ្ធ (ដោយសារប្រាក់បញ្ញើរដ្ឋាភិបាលកើនឡើង) ។ ដូច្នេះ ធនាគារជាតិនៃកម្ពុជា កំពុងប្រឹងប្រែងគ្រប់គ្រងរូបិយវត្ថុទូទៅ ដើម្បីត្រួតត្រាលើអតិផរណា ពីព្រោះរូបិយវត្ថុទូទៅច្រើនពេកអាចនាំឱ្យមានអតិផរណា ។ នៅត្រីមាសទី២ ទ្រព្យសកម្មនៃប្រព័ន្ធរូបិយវត្ថុកើនឡើង ហើយនាំឱ្យមានកំណើនរូបិយវត្ថុទូទៅ ដែលរួមមានសាច់ប្រាក់ (រៀល) ប្រាក់បញ្ញើធនាគារ ប្រាក់បញ្ញើមានកាលកំណត់/សន្សំ និងប្រាក់បញ្ញើជាដុល្លារ ។ ប្រាក់រៀលក្រៅធនាគារ កើន ២៥% ធៀបនឹង កំឡុងពេលដូចគ្នា ២០០៥ ដល់ ១៤៥៩,០ពាន់លានរៀល ។ ប្រាក់បញ្ញើជាដុល្លារ ថយចុះអស់ ០,៩% ធៀបនឹងមួយឆ្នាំមុន មកត្រឹម ១៦៥,៤ពាន់លានរៀល ហើយបញ្ញើជាដុល្លារមាន ១០៧៦,២ពាន់លានរៀល រីកើន ៣៤% ធៀបនឹងឆ្នាំមុន ។ ទោះបីជាធនាគារជាតិនៃកម្ពុជាគ្រប់គ្រងរូបិយវត្ថុទូទៅបានក្តី កម្ពុជានៅតែមានអតិផរណា ៤,៥% ក្នុងកំឡុងពេលនេះ ដោយសារតែចំណាយលើការនាំចូលពីបរទេសកើនខ្ពស់ជាងមុន ។

អត្រាការប្រាក់សំរាប់កំរិតដុល្លារ US នៅថេរ ។ កំរិតដុល្លារ មានអត្រាការប្រាក់ប្រចាំឆ្នាំ ១៦,៤% នៅត្រីមាសទី២ ។ ប្រាក់បញ្ញើជាដុល្លារ ក៏មានអត្រាការប្រាក់ប្រចាំឆ្នាំថេរផងដែរក្នុងកំរិត ៣,៩% ។

ស្ថានភាពក្រីក្រ និងប្រាក់ចំណូលប្រចាំថ្ងៃពិតរបស់ពលកររាយការណ៍

នៅរយៈមួយត្រីមាសគិតដល់ខែសីហា ២០០៦ ប្រាក់ចំណូលប្រចាំថ្ងៃពិតរបស់ពលករងាយរងគ្រោះចំនួន ១០ក្រុម បានថយចុះ ៩% ធៀបនឹងកំឡុងពេលដូចគ្នាឆ្នាំមុន ។ យោងតាមទិន្នន័យអង្កេតនៅខែសីហា ២០០៦ ប្រាក់ចំណូលប្រចាំថ្ងៃរបស់ក្រុមពលករងាយរងគ្រោះ បន្តធ្លាក់ចុះ លើកលែងតែកម្មករកាត់ដេរ និងអ្នកស៊ុយយូលធ្វើស្រែ ដែលមានប្រាក់ចំណូលកើនឡើង (មើលតារាង ៨) ។

នៅខែសីហា ២០០៦ ប្រាក់ចំណូលអ្នករត់ម៉ូតូខ្ទប់ ថយចុះអស់ ២៨% ពីកំរិត ៩.៤០០រៀល នៅខែដូចគ្នា ២០០៥ មកត្រឹម ៦.៧០០រៀល ។ នេះជាការធ្លាក់ចុះដ៏ខ្លាំងបំផុតក្នុងចំណោមក្រុមទាំងអស់ ។ អ្នករត់ម៉ូតូខ្ទប់ភាគច្រើនបានត្រូវតែរងការថយចុះប្រាក់ចំណូលរបស់ពួកគាត់ បណ្តាលមកពីកំណើនយានយន្តកម្រិត និងការឡើងថ្លៃសាំង ។ ពួកគាត់និយាយថា ពីមួយថ្ងៃទៅមួយថ្ងៃ ប្រាក់ចំណូលរបស់ពួកគាត់ប្រៀបដូចជា "ទឹកនៅលើស្លឹកឈូក" គឺមិនទើងទាត់ទេ ។ ដូច្នេះ ពួកគាត់ត្រូវចំណាយពេលរត់ម៉ូតូខ្ទប់ច្រើនជាងមុនដើម្បីផ្គត់ផ្គង់គ្រួសារ ។ ៩០% នៃអ្នកឆ្លើយសំភាសន៍ បាននិយាយថា ប្រាក់ចំណូលរបស់ពួកគាត់ មិនគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីចិញ្ចឹមគ្រួសារទេ ពីព្រោះពួកគាត់ត្រូវចំណាយប្រាក់ច្រើនទៅលើម្ហូបអាហារនៅកំឡុងពេលរត់ម៉ូតូនៅភ្នំពេញ ។ បន្ទាប់ពីមានកំណើននៅខែឧសភា ប្រាក់ចំណូលប្រចាំថ្ងៃរបស់អ្នកធាត់ស៊ីកូនៅខែសីហា ថយចុះអស់ ២៣% មកត្រឹម ៦.១០០រៀល ធៀបនឹង ៧.៩០០រៀល នៅខែដូចគ្នា ឆ្នាំ២០០៥ រីថយចុះ ២៩% ធៀបនឹងខែឧសភា ២០០៦ ។ អ្នកធាត់ស៊ីកូ ៧៧% រាយការណ៍ថា ប្រាក់ចំណូលរបស់ពួកគេ ធ្លាក់ចុះដោយសារកំណើនចំនួនកម្មករ ។ លើសពីនេះ មាន ៨៧% បាននិយាយថា ពួកគាត់មិនអាចសន្សំប្រាក់ដើម្បីជួយគ្រួសារបានទេ ។ តាំងពីដើមឆ្នាំ២០០៦ ចំនួនយានយន្តកម្រិត បានកើនយ៉ាងលឿន ហើយមាននៅតាមទីផ្សារ ភោជនីយដ្ឋាន ផ្ទះសំណាក់ សណ្ឋាគារ និងទីប្រជុំជនផ្សេងទៀត ។ យានយន្តកម្រិតនេះ ជាបច្ចេកវិទ្យាថ្មី ដែលផ្តល់ភាពងាយស្រួល និងមានសុវត្ថិភាពជាងម៉ូតូខ្ទប់ ។ ដូច្នេះ យាននេះបានដណ្តើមភ្ញៀវពីម៉ូតូខ្ទប់ និងជាពិសេសពីស្លឹក ដែលធ្លាប់តែមានប្រជាប្រិយភាព ។

អង្កេតលើអ្នកលិសែងនៅខែសីហា បានបង្ហាញថា ប្រាក់ចំណូលប្រចាំថ្ងៃរបស់ពួកគេ ធ្លាក់ចុះ ១៣% ធៀបនឹងខែដូចគ្នា ឆ្នាំ២០០៥ ។ អ្នកលិសែង ៨៣% រាយការណ៍ថា ការធ្លាក់ចុះនេះបណ្តាលមកពីកំណើនកម្មករ ។ អ្នកលិសែង ៨២% និយាយថា នៅខែសីហា ពួកគេចំណាយអស់ប្រហែល ១៥០.០០០រៀល ក្នុងនោះ ១១០.០០០រៀល ចំណាយទៅលើម្ហូបអាហារ ។ អ្នកលិសែង ៧២% និយាយថា ពួកគេមិនអាចសន្សំប្រាក់ពីចំណូលបានទេ ។ អ្នកលិសែង ៨៥% បានត្រូវតែរងការលំបាករបស់ខ្លួនក្នុងការធ្វើចំណាកស្រុកមកធ្វើការនៅភ្នំពេញ ដូចជា ពិបាកករការងារធ្វើ (អ្នកខ្លះគ្មានការងារទេ) និងគ្មានកន្លែងស្នាក់នៅ ។ ៥០% នៃអ្នកលិសែងបានឆ្លើយសំភាសន៍ មានអាយុពី ១៨-២៥ឆ្នាំ ហើយភាគច្រើនមកពីជនបទ និងមកពីគ្រួសារមានជីវភាពក្រីក្រ ។

ធៀបនឹងខែសីហា ២០០៥ ប្រាក់ចំណូលប្រចាំថ្ងៃពិតរបស់អ្នកលក់បន្លែតូចតាច ថយចុះ ១២% មកត្រឹម ៥.២០០រៀល ប៉ុណ្ណោះ ។ អ្នកលក់បន្លែតូចតាច ៦៥% មកពីតាមខេត្ត ក្នុងនោះ ៣៣% មកពីខេត្តកណ្តាល ១២% មកពីព្រៃវែង ១០% មកពីតាកែវ និង ១០% ទៀតមកពីបណ្តាខេត្ត ផ្សេងៗ ។ ក្នុងចំណោមអ្នកទាំងនោះ ភាគច្រើនមកពីជនបទដោយ ៣៥% ជាអ្នកគ្មានដី ២៧% មានដីតិចជាងមួយ-

តារាងជំនួសសេដ្ឋកិច្ច ~ ស្ថានភាពក្នុងប្រទេស

ហិកតា និង ៣៨% មានដីមួយ ហិកតា រឺច្រើនជាងនេះ ។ អង្កេតបង្ហាញថា ក្នុងចំណោមអ្នកលក់បន្លែតូចតាច មាន ៤២% ជាអ្នកមានគ្រួសារ ២០% មេ ម្តាយ និង ៣៨% នៅលើ ។ គេទាំងអស់គ្នាលើកឡើងថា ប្រាក់កំរៃដែលរកបាន គឺសំរាប់ទ្រទ្រង់គ្រួសារ ។ អ្នកលក់បន្លែតូចតាច ៤០% មិនបានចូលសាលារៀន រឺ ៥០% បានបញ្ចប់បឋមសិក្សា ៨% បញ្ចប់អនុវិទ្យាល័យ ហើយមានតែ ២% ប៉ុណ្ណោះ បាន បញ្ចប់វិទ្យាល័យ ។

នៅខែសីហា ចំណូលប្រចាំថ្ងៃពីរបស់កម្មករសំណង់មានជំនាញ និង គ្មានជំនាញ ធ្លាក់ចុះ ៨% និង ១% ធៀបនឹងខែដូចគ្នាឆ្នាំមុន ។ កំណើន កម្មករ គឺជាមូលហេតុចំបងនៃការធ្លាក់ចុះប្រាក់ចំណូលរបស់ពួកគេ ។ អង្កេតបានបង្ហាញថា កម្មករមានជំនាញដែលរៀបការរួចហើយមានប្រាក់ចំណូល ១៣% ច្រើនជាងកម្មករនៅលើ ។ ជួយទៅវិញ កម្មករគ្មានជំនាញ នៅលើ រកបាន ៦% ច្រើនជាងអ្នករៀបការហើយ ។ កម្មករសំណង់ មានជំនាញភាគច្រើននិយាយថា ប្រាក់ចំណូលរបស់ពួកគេប្រែប្រួលពីមួយ ថ្ងៃទៅមួយថ្ងៃ ដូច្នេះពួកគេមិនអាចសន្សំបានច្រើនទេ ។ ជាធម្មតា កម្មករសំណង់មានជំនាញចំណាយប្រហែល ១២៥.០០០រៀល/ខែ ហើយកម្មករគ្មានជំនាញចំណាយ ១២០.០០០រៀល/ខែ ។ ក្នុងចំណោមកម្មករមានជំនាញទាំងនោះ ៤២% បានរាយការណ៍ថា ប្រាក់ចំណូលរបស់ពួកគេ

ចំណាយបានតែលើថ្លៃម្ហូបអាហារប៉ុណ្ណោះ រឺ ៥០% មានលទ្ធភាពចំណាយលើម្ហូបអាហារ និងរបស់របរផ្សេងទៀត (ពួកគេមិនបានព្យាយាមបន្ថែមទេ) ។ អ្នកនៅសល់ ៨% មិនបានឆ្លើយតបនឹងសំណួរនេះទេ ។ ប្រហែល ៨០% នៃកម្មករសំណង់មានជំនាញ មកពីតំបន់ជនបទហើយ ១០% ជាជនគ្មានដី ។

ចំណូលប្រចាំថ្ងៃពីរបស់អ្នករើសអេតថាយ ធ្លាក់ចុះអស់ ២% ធៀបនឹងខែសីហា ២០០៥ ។ អ្នករើសអេតថាយ ៨០% លើកឡើងថា តំលៃអេតថាយបានធ្លាក់ចុះនៅបីខែចុងក្រោយនេះ ប៉ុន្តែចំនួនអ្នករើសអេតថាយ បានកើនឡើង ។ ក្នុងចំណោមអ្នករើសអេតថាយបានសំភាសន៍ ៩៥% ពឹងផ្អែកខ្លាំងលើចំណូលបានពីការប្រមូលអេតថាយ ប៉ុន្តែ ៧៣% និយាយថា ប្រាក់ចំណូលនេះមិនអាចចិញ្ចឹមគ្រួសាររបស់ពួកគេបានទាំងស្រុងទេ ។ យោងតាមអង្កេតនេះ ៣០% ត្រូវជំពាក់បំណុលក្នុងអត្រាការប្រាក់ខ្ពស់ នៅពេលគ្រួសាររបស់ពួកគេខ្វះខាតម្ហូបអាហារ រឺមានជំងឺ ។ ជាទូទៅ ពួកគេខ្ចីប្រាក់ពីឈ្មួញទិញអេតថាយ និងត្រូវលក់អេតថាយឱ្យអ្នកទាំងនោះក្នុងតំលៃទាបដើម្បីសងបំណុល ។

អង្កេតលើកម្មករកាត់ដេរបានបង្ហាញថា រោងចក្រភាគច្រើន ផ្តល់ប្រាក់បៀវត្សជាប្រាក់ដុល្លារ ទោះបីជាមានរោងចក្រខ្លះផ្តល់ជាប្រាក់រៀលក៏ជាពិសេសចំពោះកម្មករអណ្តែត ។ យោងតាមអង្កេតនៅខែសីហា ប្រាក់បៀវត្សប្រចាំខែរបស់កម្មករគឺ ៧០ដុល្លារ ដែលជាកិត្យប្រាក់បៀវត្សខ្ពស់បំផុតចាប់តាំងពីមានអង្កេត ។ គិតជាប្រាក់រៀល ប្រាក់ចំណូលប្រចាំថ្ងៃរបស់ពួកគេកើនបាន ៦% ដល់ ៩.៣០០រៀល ធៀបនឹង

Cambodia Development Review – 2006 Subscription Rates

Domestic Subscription (Individual)

English edition (\$14) Khmer edition (5,000r) Payment by cash cheque Telegraphic Transfer

Total payment enclosed _____

Domestic Subscription (Discount Price for Bulk Orders—Five Copies)

English edition (\$60 for five copies) Khmer edition (20,000r for five copies)

Payment by cash cheque Telegraphic Transfer. Total payment enclosed _____

International Subscription (Individual)

Thailand, Laos, Vietnam English edition (\$25)* Khmer edition (\$15)*

Asia and Europe English edition (\$30)* Khmer edition (\$20)*

Americas and Africa English edition (\$35)* Khmer edition (\$25)*

At present CDRI can accept payment from overseas only by US-dollar dominated cheque or By Telegraphic Transfer.

Total payment enclosed _____

Payment options:

1. By Telegraphic Transfer – Please add \$10 for bank charges to the above Total Cost.

Transfer to:

Account Name: CDRI

Account Number: 133457

Bank Name: ANZ Royal Bank

Bank Address: Phnom Penh, Cambodia

Swift Code: ANZBKHP

Receiver Correspondent Bank: JP Morgan Chase Manhattan Bank, New York

Swift Code: CHASUS33

CHP I/D 004966

2. By Cheque – Please add (overseas) \$50 (local) \$2 for bank charges to the above Total Cost. Please make Cheque payable to CDRI, attach it to this invoice and send in to Publications at the address shown at the masthead.

Title: Mr Ms Dr Other: _____ First name: _____ Last name: _____

Position: _____ Organisation / Company: _____

Address [CCC Box if applicable]: _____

City / Province: _____ Country: _____

Telephone: _____ Fax: _____

e-mail: _____ Tick this box to receive regular information about CDRI publications via e-mail

To subscribe simply fill in this form and return it to CDRI with your payment. Please make cheques payable to the Cambodia Development Resource Institute. Do not send cash through the post. Please inform the Publications Section at CDRI if your contact details change.

តារាង១. គំរោងវិនិយោគឯកជនដែលបានអនុម័ត ឆ្នាំ១៩៩៨-២០០៦

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005 Q2	Q3	Q4	2006 Q1	Q2
	ទ្រព្យសកម្មជាប់លាប់ (ធានដុល្លារ)											
កសិកម្ម	51.6	63.9	9.8	0.4	40.3	3.7	12.3	4.0	10.4	9.1	126.5	216.9
ឧស្សាហកម្ម	650.5	162.6	109.4	105.2	67.7	137.2	189.2	62.1	349.7	82.0	40.1	76.9
កាត់ដេរ	126.5	67.7	81.5	26.5	27.2	68.1	133.9	23.2	56.5	27.3	30.5	9.6
សេវាកម្ម	154.7	222.6	150.1	118.4	145.3	168.4	92.0	30.0	44.1	28.1	60.7	2,043.2
សណ្ឋាគារ និងទេសចរណ៍	112.0	171.8	79.8	73.8	47.1	124.1	55.9	0.0	33.6	22.6	0.0	26.2
សរុប	856.8	449.1	269.2	224.0	253.3	309.3	293.5	96.1	404.2	119.2	227.3	2,337.0
សរុប	-	-	-	-	-	-	-	-79.8	320.6	-70.5	90.7	928.1
សរុប	15.0	-47.6	-40.0	-19.5	10.5	31.1	-12.4	-15.2	392.9	628.1	-52.2	2331.2

Including expansion project approvals. Up to June 2006. Source: Cambodian Investment Board

តារាង២. តំលៃគំរោងសំណង់នៅកំពែងដែលបានអនុម័ត ឆ្នាំ១៩៩៨-២០០៦

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005 Q2	Q3	Q4	2006 Q1	Q2
	ធានដុល្លារ											
ភូមិកិច្ច ផ្ទះ	21.2	20.0	16.4	15.9	23.4	20.0	30.3	6.6	19.2	5.4	10.1	5.7
ផ្ទះល្វែង	227.3	290.5	174.8	167.8	179.9	91.6	167.6	69.1	41.3	45.1	39.9	51.8
ផ្ទះដទៃ	27.0	16.4	14.2	12.6	16.6	87.3	65.6	28.6	16.0	21.3	17.4	24.7
សរុប	275.4	326.8	205.4	196.2	219.8	198.9	263.4	104.3	76.5	71.8	67.4	82.2
សរុប	-	-	-	-	-	-	-	-1.6	-26.7	-6.1	-6.2	22.0
សរុប	6.9	18.7	-37.2	-4.5	12.0	-9.5	32.5	114.8	-1.8	12.0	-36.5	-21.2

Source: Department of Cadastre and Geography of Phnom Penh municipality

តារាង៣. ការនាំចេញ និងនាំចូល ឆ្នាំ១៩៩៨-២០០៦

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005 Q2	Q3	Q4	2006 Q1	Q2
	ធានដុល្លារ											
ការនាំចេញសរុប	784.4	941.1	1056.2	1268.2	1453.2	1708.1	2108.1	515.0	730.0	644.8	603.2	652.5
រួមមាន: សំលៀកបំពាក់	378.0	554.0	962.1	1202.2	1355.8	1628.4	2027.0	497.6	709.8	601.0	568.5	632.4
- ទៅសហរដ្ឋអាមេរិក	74.1	486.0	714.1	840.9	943.4	1099.8	1270.9	335.9	489.5	408.1	402.5	438.6
- ទៅសហគមន៍អឺរ៉ុប	-	-	228.1	323.3	356.3	414.7	590.8	106.0	162.5	145.3	110.6	142.2
- ប្រទេសផ្សេងទៀត	82.0	68.0	19.9	38.0	56.1	113.8	165.3	55.7	57.8	47.5	55.3	51.6
កសិកម្ម	-	-	94.2	66.0	97.3	79.7	81.2	17.3	20.2	43.8	34.7	20.2
- កៅស៊ូ	-	-	29.6	25.9	29.7	35.1	38.3	6.2	9.8	13.4	7.8	9.8
- ឈើ	-	-	32.9	22.3	16.0	10.2	11.1	2.9	2.1	2.0	2.1	2.3
- ត្រី	-	-	5.4	6.0	4.3	2.8	10.6	1.1	0.8	6.6	1.9	1.0
- ផ្សេងៗ	-	-	26.2	11.8	47.4	31.6	21.3	7.1	7.5	21.9	22.9	7.0
ការនាំចូលសរុប	1112.2	1237.4	1417.7	1501.4	1707.8*	1824.9	2149.0	666.4	632.3	691.1	690.7	774.9
រួមមាន: - សាំង	-	-	-	-	25.9	33.2	30.2	9.3	9.9	10.7	10.9	12.4
- ម៉ាស៊ូត	-	-	-	-	100.8	109.6	109.4	25.8	24.6	21.1	32.5	32.2
- សំភារៈសំណង់	-	-	-	-	12.9	80.8	95.3	37.1	38.7	26.2	37.0	39.1
- ផ្សេងៗ	-	-	-	-	1568.2	1601.3	1914.0	594.2	559.1	633.1	610.3	691.2
ជញ្ជីងពាណិជ្ជកម្ម	-327.8	-296.3	-361.5	-233.2	-254.6	-116.8	-40.9	-151.4	97.7	-46.3	-87.5	-122.4
សរុប	-	-	-	-	-	-	-	11.8	42.6	-15.3	-5.4	11.2
ការនាំចេញសំលៀកបំពាក់សរុប	-	-	-	-	-	-	-	11.2	41.7	-11.7	-6.4	8.2
ការនាំចូលសរុប	-	-	-	-	-	-	-	28.0	-5.1	9.3	-0.03	12.2
សរុប	66.4	47.0	74.0	24.9	12.8	20.1	24.5	3.8	10.3	15.5	27.8	27.1
ការនាំចេញសរុប	59.0	20.0	12.2	20.1	14.6	17.5	23.4	4.1	9.2	18.3	30.3	26.7
ការនាំចូលសរុប	1.6	11.3	14.6	5.9	13.7	6.9	17.8	9.9	20.5	26.1	32.6	15.6

Import data include tax-exempt imports. Sources: Department of Trade Preferences Systems, MOC and Customs and Excise Department, MEF.

តារាង៤. ចំនួនអ្នកដំណើរមកដល់ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៩៨-២០០៦

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005 Q2	Q3	Q4	2006 Q1	Q2
	អ្នកដំណើរពាន់នាក់											
តាមផ្លូវអាកាស	186.3	262.9	351.7	408.4	523.0	456.0	626.1	169.8	202.8	251.5	275.4	204.4
តាមផ្លូវគោក និងទឹក	100.2	104.8	114.7	196.5	263.5	245.0	428.9	124.0	120.4	164.5	181.9	153.6
សរុប	286.5	367.7	466.4	604.9	786.5	701.1	1055.0	293.8	323.2	416.0	457.3	358.0
សរុប	-	-	-	-	-	-	-	-22.8	10.0	28.7	9.9	-21.7
សរុប	30.9	28.3	26.8	29.7	30.0	-10.9	50.5	51.6	41.8	9.8	20.2	21.2

ប្រភព: ក្រសួងទេសចរណ៍ ។

តារាង៥. ប្រតិបត្តិការថវិកាជាតិលើមូលដ្ឋានជាសាច់ប្រាក់ ឆ្នាំ១៩៩៨-២០០៦ (ពាន់លានរៀល)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006			
								Q2	Q3	Q4	2006	Q2
ចំណូលសរុប	920	1326	1528	1529	1744	1765	2127	621.9	624.1	827.9	595.9	731.5
ចំណូលចរន្ត	-	-	-	1521	1728	1733	2107	611.5	609.5	701.6	593.2	726.9
ចំណូលពន្ធ	676	956	1096	1096	1227	1220	1577	466.0	436.2	553.8	484.7	558.6
ពន្ធគយ	376	432	376	376	424	395	513	129.7	123.7	189.8	135.5	151.7
ចំណូលមិនមែនពន្ធ	204	348	424	424	501	513	530	145.5	173.2	147.8	108.5	168.3
អាជីវកម្មរ៉ែពេជ្រ	20	36	28	29	15	7	2	1.5	0.3	0.1	0.5	0.7
រ៉ែបន្តលើកម្រិត និងទម្រង់នៃធនធាន	88	108	124	122	123	120	94	32.0	30.9	38.0	11.4	30.0
ចំណូលជាមធ្យម	36	12	8	9	16	31	19	10.4	14.6	126.3	2.7	4.6
ចំណាយសរុប	1296	1792	2332	2332	2948	2757	2932	713.7	912.4	998.9	820.6	978.9
ចំណាយជាមធ្យម	368	624	976	977	1388	1171	1163	315.9	335.4	350.3	278.9	355.4
ចំណាយចរន្ត	980	1164	1356	1355	1560	1586	1769	397.8	577.0	648.6	541.7	623.5
អប់រំ និងសុខាភិបាល	132	280	344	343	454	473	518	92.3	202.1	228.4	80.3	202.3
ការពារជាតិ និងសនិសិទ្ធ	448	464	404	405	438	411	423	73.9	116.7	71.4	78.1	116.7
កសិកម្មរុក្ខាប្រមាញ់	332	412	636	637	668	702	828	231.7	258.2	348.8	383.2	304.5
ឱនភាពជាទូទៅ	-380	-476	-804	-803	-1204	-992	-805	-91.9	-288.3	-171.0	-224.7	-247.4
ហិរញ្ញប្បទានពីក្រៅប្រទេស	268	416	768	766	1249	886	864	255.7	335.8	269.0	196.0	328.6
ហិរញ្ញប្បទានក្នុងស្រុក	112	60	36	37	-45	106	148	-163.9	-47.5	-97.9	28.6	-81.3

តារាង៦. សន្ទស្សន៍ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់ (ប្រែប្រួល) អត្រាប្តូរប្រាក់ និងថ្លៃមាស (មធ្យមភាគតាមការិយបរិច្ឆេទ) ឆ្នាំ១៩៩៨-២០០៥

	1998	1999	2000	2001*	2002	2003	2004	2005	2006			
								Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
សន្ទស្សន៍ថ្លៃទំនិញប្រើប្រាស់ (បំរែបំរួលជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន)												
ខេត្ត	-	5.8	5.4	-0.1	0.9	4.4	14.4	21.5	14.5	16.6	15.8	12.0
ភ្នំពេញ - ទំនិញគ្រប់ប្រភេទ	14.8	4.0	-0.8	0.2	3.3	1.1	3.9	6.4	4.6	6.6	6.1	4.5
- ម្ហូបអាហារ	14.1	7.6	-3.4	-2.5	1.8	1.5	6.4	9.8	6.0	10.6	10.6	6.3
- ដឹកជញ្ជូន	15.1	3.5	6.6	-4.2	0.3	4.9	9.7	11.1	11.9	10.2	9.7	10.0
អត្រាប្តូរប្រាក់ ថ្លៃមាស ថ្លៃប្រេងឥន្ធនៈ (តាមអត្រាទិញនៅភ្នំពេញ)												
រៀលក្នុង ១ ដុល្លារ*	-	-	3840.8	3916.3	3912.1	3973.3	4016.3	4,054.3	4,134.3	4,154.3	4,094.8	4106.6
រៀលក្នុង ១ បាតថៃ*	-	-	95.8	88.2	91.1	95.8	99.9	101.3	100.2	101.4	103.5	108.0
រៀលក្នុង ១០០ ដុល្លារអូស្ត្រាលី*	-	-	27.1	26.6	25.6	25.6	25.5	25.3	25.9	26.1	25.4	25.0
ថ្លៃមាស (ដុល្លារក្នុង១ដី)	40.4	36.0	33.3	32.8	36.8	41.4	46.3	52.5	55.4	57.0	64.2	72.2
ថ្លៃមាស (រៀល/លីត្រ)	883	1065	1105	1329	1521	1508	3442	2,500	2,767	2,921	2,867	3,110
ថ្លៃសាំង (រៀល/លីត្រ)	1378	1613	1760	2113	2084	2150	2633	3,300	3,633	3,750	3,767	4,000

តារាង៧. ស្ថានភាពរូបិយវត្ថុ ឆ្នាំ១៩៩៨-២០០៦ (តួលេខនៅចុងការិយបរិច្ឆេទ)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006			
								Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
ពាន់លានរៀល												
ទ្រព្យសកម្មបរទេសសុទ្ធ	1726	2019	2589	3080	3737	4027	4797	5,084	5,391	5,475	6,410	6,682
ទ្រព្យសកម្មក្នុងស្រុកសុទ្ធ	-496	-576	-759	-876	-849	-698	-467	-455	-397	-450	-699	-637
ឥណទានប្រព្រឹត្តិការណ៍	178	103	3	-75	-119	-128	-209	-343	-404	-421	-755	-831
ឥណទានចំពោះផ្នែកឯកជន	655	763	898	936	1059	1337	1817	2,166	2,386	2,394	2,778	2,997
រូបិយវត្ថុទៅ M2	1230	1443	1831	2204	2888	3328	4329	4,629	4,994	5,025	5,711	6,045
រូបិយវត្ថុ M1	543	531	540	609	813	937	1153	1,215	1,279	1,323	1,449	1,512
រូបិយវត្ថុផ្សេងៗ	687	911	1291	1594	2075	2391	3176	3,414	3,715	3,702	4,262	4,533
បំរែបំរួលជាភាគរយធៀបនឹងឆ្នាំមុន												
រូបិយវត្ថុទៅ M2	15.7	17.3	26.9	20.4	31.0	15.2	30.0	20.4	19.8	16.1	27.0	30.6
រូបិយវត្ថុ M1	41	-2.2	1.7	12.8	33.5	15.3	23.0	16.8	18.6	14.7	20.9	24.4
រូបិយវត្ថុផ្សេងៗ	1.3	32.6	41.7	23.5	30.2	15.2	32.8	21.7	20.2	16.6	33.6	32.8

តារាង៨. ចំណូលប្រចាំថ្ងៃជាមធ្យមពិតប្រាកដសម្រាប់មនុស្សម្នាក់ (ថ្លៃថេរ ខែវិច្ឆិកា ២០០០)

	ចំណូលប្រចាំថ្ងៃ (ជាដុល្លារ)						បំរែបំរួលធៀបនឹងឆ្នាំមុន (%)					
	2000	2002	2003	2004	2005	2006	កម្ពុជា	សិង្ហបុរី	កម្ពុជា	សិង្ហបុរី	សិង្ហបុរី	
អ្នកចាត់ស្តី	7594	8975	8572	7614	7857	7768	7873	8546	6063	-7.7	11%	-23%
អ្នកលើសង	6233	7044	6676	6895	6000	6473	6519	7375	5238	-6.0	5%	-13%
អ្នកលក់បន្លែតូចតាម	5256	6566	6532	6947	5938	8385	6186	6492	5197	-3.3	-24%	-12%
អ្នករើសអេតាយ	2718	3685	3944	4446	4335	4801	4984	4512	4266	-7.4	-14%	-2%
អ្នកបរិភោគអាហារធម្មជាតិ*	2111	4365	4932	4448	4648	3893	4670	4243	4292	4.5	-1%	-8%
អ្នកស៊ីធុលធ្វើស្រែ	4198	4304	4177	4139	4009	4224	4127		4137	3.3	19%	3%
កម្មកររោងចក្រកាត់ដេរ	6701	8904	9577	9277	8756	8659	9184	7860	9264	-0.3	9%	6%
អ្នករត់ម៉ូតូ	8,610	12,184	10,092	9204	9406	9645	8884	8790	6744	-24.5	-23%	-28%
កម្មករសំណង់គ្មានជំនាញ	5399	6453	6558	6382	6069	6691	5974	6407	6028	3.9	-21%	-1%
កម្មករសំណង់មានជំនាញ	13,127	12,605	13,111	12,679	10,273	11,253	11,750	9833	9466	-18.2	-20%	-8%

សំគាល់: ចំណូលអ្នកបរិភោគអាហារធម្មជាតិ អ្នកស៊ីធុលធ្វើស្រែ កម្មករកាត់ដេរ អ្នករត់ម៉ូតូ និងកម្មករសំណង់គ្មានជំនាញ ចាប់ផ្តើមអង្កេតពីខែកុម្ភៈ ២០០០ ។ *ចំណូលអ្នកបរិភោគអាហារធម្មជាតិមិនរាប់បញ្ចូលអាហារ និងការលក់នៅដៃសម្រាប់ អាហារធម្មជាតិផ្សេងៗទៀត ។ ប្រភព: តារាង៥: ទិន្នន័យបណ្តោះអាសន្នឆ្នាំ ២០០៦ *លេខកែតម្រូវ ប្រកបដោយសុច្ឆន្ទៈ និងហិរញ្ញវត្ថុ / តារាង៦: * លេខកែតម្រូវ CDR, IMF, NIS, ក្រសួងផែនការ និងក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ/ តារាង៧: NBC/ តារាង៨: CDR ។

តពិទ័រ ២០ ព័ត៌មានថ្មីៗ ...

វិជ្ជាស្ថានជាតិស្ថិតិ នៅថ្ងៃទី២៨-៣០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៦ ។ ព្រឹត្តិការណ៍នេះ រួមមាន សិក្ខាសាលាថ្នាក់ជាតិ នៅព្រឹកថ្ងៃទី២៨ ដើម្បីផ្តល់ព័ត៌មានដល់អ្នកបង្កើតគោលនយោបាយ អង្គការសង្គមស៊ីវិល វិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវ ផ្សេងៗ និងដៃគូអភិវឌ្ឍន៍របស់កម្ពុជា ស្តីពីការរកឃើញសំខាន់ៗនៃការសិក្សា ក៏ដូចជាអនុសាសន៍ខាងគោលនយោបាយ និងការស្រាវជ្រាវ ។ នៅព្រឹក ថ្ងៃទី២៩ របស់អ បានបើកកិច្ចប្រជុំតូចមួយ រវាង អ្នក អនុវត្ត ដើម្បី ពិភាក្សាពីវិធីសាស្ត្រស្រាវជ្រាវ និងអនុសាសន៍ខាងគោលនយោបាយ ក្នុងគោលបំណងកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ។ នៅព្រឹកថ្ងៃទី៣០ របស់អ បាន រៀបចំកិច្ចប្រជុំក្រៅផ្លូវការមួយ រវាងអ្នកសរសេររបាយការណ៍ PPA និងអ្នកជួយកែសម្រួល ដើម្បីពិភាក្សាពីមធ្យោបាយពង្រឹងគុណភាពរបាយ ការណ៍បញ្ចប់ ។ ការរកឃើញ និងអនុសាសន៍ខាងគោលនយោបាយ និង មានបោះពុម្ពផ្សាយជាភាសាអង់គ្លេស អមដោយសេចក្តីសង្ខេបជា ភាសាខ្មែរផងដែរ ។

នៅដើមខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៦ របស់អ បានរៀបចំសិក្ខាសាលាដំបូងមួយដើម្បី បង្ហាញពីគំរោងអភិវឌ្ឍន៍សមត្ថភាពស្រាវជ្រាវការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក ដែលថ្មីៗនេះបានផ្តួចផ្តើមឡើងដោយសហការជាមួយសាកលវិទ្យាល័យ ស៊ីដនី និងសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ ។ នៅក្នុងដំណាក់កាលដំបូងនៃ គំរោង ដែលមានរយៈពេល ៦ខែ របស់អ និងដៃគូរបស់ខ្លួន បានជួបជាមួយ អ្នកពាក់ព័ន្ធសំខាន់ៗ ដូចជា ក្រសួងធនធានទឹក ក្រសួងកសិកម្ម ទំនាក់ទំនង អភិវឌ្ឍន៍របស់បារាំង (AFD) និងទំនាក់ទំនងអូស្ត្រាលីសំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍ អន្តរជាតិ (AusAID) ដើម្បីបង្កើតគណៈកម្មាធិការប្រឹក្សាយោបល់មួយ និងរៀបចំផែនការការងារសំរាប់ឆ្នាំដំបូងនៃគំរោង៥ឆ្នាំ ។ គណៈកម្មាធិការ ប្រឹក្សាយោបល់ បានបង្កើតឡើងក្នុងគោលបំណងជួយធានាថា ការអភិវឌ្ឍន៍ សមត្ថភាព និងការស្រាវជ្រាវនៅក្នុងគំរោង ឆ្លុះបញ្ចាំងពីតំរូវការ និងចំណាប់អារម្មណ៍របស់វិទ្យាស្ថាន ពាក់ព័ន្ធនឹងការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក

ជាពិសេស វិស័យធារាសាស្ត្រនៅកម្ពុជា ។ គំរោង នឹងចាប់ផ្តើមសកម្មភាព នៅខែមករា ២០០៧ ដោយផ្តើមចេញពីការសិក្សាឯកសារនៃការស្រាវជ្រាវ- វិស័យ ធារាសាស្ត្រនៅកម្ពុជា និងការវាយតម្លៃខាងស- ង្គមលើវិស័យធារាសាស្ត្រ ដើម្បីកំណត់ព័ត៌មាននៃចំណេះដឹង និងពិបាកស- ខាន ៗ ជា ប្រ ទី ន ទ ា ក ៍ ទី ន ន ី ង ការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក ។

នៅពាក់កណ្តាលខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៦ របស់អ ធ្វើសិក្ខាសាលាមួយថ្ងៃពេញ ដើម្បីបង្ហាញពីលទ្ធផលនៃការសិក្សារបស់បណ្តាញវិភាគអភិវឌ្ឍន៍ (DAN) ទាក់ទិននឹងទេសចរណ៍អំណោយផលដល់អ្នកក្រីក្រនៅបហាអន្តរកាល ។ បណ្តាញវិភាគអភិវឌ្ឍន៍ បានទទួលការឧបត្ថម្ភពីមូលនិធិ Rockefeller និងមានការចូលរួមដោយវិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវមកពីប្រទេស កម្ពុជា ឡាវ ថៃ វៀតណាម និងខេត្តយូណាន (ប្រទេសចិន) ។ នៅ កំឡុងពេលសហការស្រាវជ្រាវ ប្រទេសនីមួយៗ ចា ន ស ិ ក រ ៗ ព ិ ក រ ណ ី ង ជាក់លាក់មួយនៃផលប៉ះពាល់របស់វិស័យទេសចរណ៍ទៅលើអ្នកក្រីក្រ នៅទីកន្លែងបាន ជ្រើសរើស ។ ករណីសិក្សានៅប្រទេសកម្ពុជា ធ្វើនៅខេ- ត្តសៀមរាប ប្រទេស ឡាវជ្រើសរើស Luang Prabang ប្រទេសថៃជ្រើស- រើសភូមិមួយនៅក្រៅ Chiang Mai ប្រទេសវៀតណាមជ្រើសរើស Sapa រ ី ង ខេ ត្ត យ ូ ណ ា ន ជ្រើសរើសកន្លែង ២ នៅ Xishuanbanna ។ ការសិក្សានេះ មានគោលដៅ ចំបង គឺបង្កើតគោលនយោបាយអំណោយផលដល់អ្នកក្រីក្រ ទាំងនៅ ថ្នាក់ ជា តិ និង តំ ប ន់ នៅ ព- លដែលវិស័យទេសចរណ៍កំពុងរីកលូតលាស់នៅពាសពេញតំបន់ ។ នៅក្នុង- សិក្ខាសាលា ប្រទេសនីមួយៗ នឹងបង្ហាញពី ករណីសិក្សារបស់ខ្លួន បន្ទាប់មកនឹងមានការធ្វើរបាយការណ៍សំយោគ និង កិច្ចពិភាក្សា ។

នៅដើមខែមករា ២០០៧ មូលនិធិ Rockefeller នឹងផ្តល់ការឧបត្ថម្ភដល់

តពិទ័រ ៧ ការបង្កើតទស្សនៈទែន...

- សីលធម៌នយោបាយ ដែលមាននៅក្នុងគ្រប់ប្រព័ន្ធរបស់រដ្ឋាភិបាល ទាំងក្នុងទម្រង់ផ្លូវការ ក្រៅផ្លូវការ នយោបាយ និងរដ្ឋបាល ។
- គណនេយ្យភាព វាជាប់ពាក់ព័ន្ធទាំងទំនាក់ទំនងរវាងតួអង្គពីរ យន្តការ វិធាន និងធនធាន ដើម្បីឱ្យប្រព័ន្ធអាចដំណើរការបានប្រកបដោយ គណនេយ្យភាព ។
- ប្រព័ន្ធមានគណនេយ្យភាពដែលបំរើផលប្រយោជន៍សាធារណៈ គួរតែ មានកម្ពុជាធ្វើជាម្ចាស់ និងបង្ហាញពីសីលធម៌របស់កម្ពុជា ។
- ដោយមានកំលាំងគាំទ្រពីការចូលរួមរបស់សាធារណៈជន និងការ ឆ្លើយតបខាងនយោបាយ ប្រព័ន្ធនេះ គួរតែជួយកសាងទំនុកចិត្តចំពោះ ស្ថាប័នសាធារណៈ ដោយបង្ហាញពីអព្យាក្រឹតភាព និងការទទួលខុស ត្រូវខាងរដ្ឋបាល ជួយការពារទំនិញសាធារណៈ និង គាំទ្រដល់អ្នកក្រីក្រ ។
- ប្រព័ន្ធដែលមានគណនេយ្យភាព និងប្រសិទ្ធភាពកាន់តែច្រើន ត្រូវតែ រៀបចំយ៉ាងណាឱ្យមានការបែងចែកច្បាស់លាស់នូវតួនាទី ការ

ទទួលខុសត្រូវ ធនធានគ្រប់គ្រាន់អាចព្យាករណ៍បាន ការសំរាប់សំរួល ទាំងខ្សែបណ្តោយនិងខ្សែទទឹង តំលាភាព ការដាក់អនុវត្តនីច្បាប់ និង ការលើកទឹកចិត្តដល់គ្រប់គ្នាដែលអនុវត្តការងារបានល្អ ។

សរុបមក ការកសាងគណនេយ្យភាពអំណោយផលដល់អ្នកក្រីក្រមាន ជោគជ័យ ដើម្បីសំរេចបានការអភិវឌ្ឍន៍របបប្រជាធិបតេយ្យនៅកម្ពុជា គឺ អាស្រ័យលើការរកឃើញនូវគំរូនិងរបៀបរបបគណនេយ្យភាព ដែលមាន លក្ខណៈជាប់ពាក់ព័ន្ធល្អ និងឈរលើរបៀបរៀបចំការិយាធិបតេយ្យសមហេតុ ផល-ស្របច្បាប់ និងរបបប្រជាធិបតេយ្យមានប្រជាប្រិយភាព ព្រមទាំងការ យល់ដឹង និងការកែតំរូវរបៀបរបបទាំងនេះទៅតាមស្ថានភាពជាក់ស្តែងនៅ ក្នុងមូលដ្ឋាន ។

គំនិតសំគាល់

- ក្រុមអ្នកស្រាវជ្រាវបានផ្ទៀងផ្ទាត់ក្នុងវិចនានុក្រមសម្តេចសង្ឃ ជួន ណាត ប៉ុន្តែ វិចនានុក្រមពុំមានចុះពាក្យនេះទេ ។

ព័ត៌មានខ្លីៗ ពី វបសអ

ការគ្រប់គ្រង

នៅចុងខែតុលា នាយកប្រតិបត្តិ វបសអ លោក Larry Strange បានជួបជាមួយសម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន ដើម្បីជំរុញការវិវត្តន៍ និងអាទិភាពស្រាវជ្រាវថ្មីៗរបស់ វបសអ និងដើម្បីគោរពអញ្ជើញសម្តេចថ្លែងសុន្ទរកថាពីកំណត់សំខាន់ៗនៅក្នុងសន្និសីទប្រមើលមើលពីកម្ពុជា (Cambodian Outlook Conference) ដែល វបសអ រៀបចំឡើងដោយសហការជាមួយធនាគារ ANZ Royal នៅខែមីនា ឆ្នាំ២០០៧ ។ សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រីបានសង្កេតឃើញការគាំទ្រយ៉ាងខ្លាំង ទាំងនៅពេលជំនួបប្រជុំ និងនៅតាមប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មាននូវឯករាជ្យភាពនៃការស្រាវជ្រាវរបស់ វបសអ និងគុណតម្លៃនៃការស្រាវជ្រាវនេះចំពោះអ្នកបង្កើតគោលនយោបាយកម្ពុជា និងអ្នកពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀតក្នុងកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេស ។ សម្តេច ក៏បានយល់ព្រមថ្លែងសុន្ទរកថាក្នុងសន្និសីទប្រមើលមើលពីកម្ពុជា នៅកាលបរិច្ឆេទមួយ តាមការកំណត់ ។ បន្តពីសន្និសីទនេះ វបសអ នឹងបើកកិច្ចប្រជុំ ប្រជុំ ក្រុម ប្រឹក្សា ភិបាលពេញអង្គប្រចាំឆ្នាំរបស់ខ្លួន ដើម្បីពិចារណាពីជំរើសអាទិភាពស្រាវជ្រាវ និងគោលនយោបាយដែលបានមកពីសន្និសីទ ។

នៅថ្ងៃទី១៣-១៤ ខែតុលា នាយកប្រតិបត្តិ វបសអ បានចូលរួមក្នុងវេទិកាវិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវនៅអាស៊ីខាងកើតលើកទី២ ដែលមានវិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវគោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ចកូរ៉េជាម្ចាស់ផ្ទះ ។ វេទិកានេះធ្វើឡើងនៅលើកោះ Jeju ប្រទេសកូរ៉េខាងត្បូង ក្រោមប្រធានបទ "សហប្រតិបត្តិការសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ីខាងកើត: ការវិវត្តន៍ និងឧបសគ្គ" ។ លោកនាយក វបសអ បានធ្វើបទបង្ហាញស្តីពី "កិច្ចសហប្រតិបត្តិការអភិវឌ្ឍន៍ដើម្បីសហប្រតិបត្តិការសេដ្ឋកិច្ចក្នុងតំបន់ ការវិវត្តន៍ និងសហគមន៍: ផ្លូវដើរទៅមុខរបស់អាស៊ីខាងកើត" ។ វេទិកានេះ មានការចូលរួមពីនាយកនៃវិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវឈានមុខនានានៅអាស៊ាន ចិន កូរ៉េខាងត្បូង និងជប៉ុន ហើយបានយល់ព្រមលើរបៀបវារៈស្រាវជ្រាវគោលនយោបាយសហការគ្នា

លើប្រធានបទចំនួន ៣ គឺ ១) បណ្តាញផលិតកម្មអាស៊ីខាងកើត និងកិច្ចព្រមព្រៀងពាណិជ្ជកម្មសេរីអាស៊ីខាងកើត ២) ទិសដៅថ្មីសំរាប់កិច្ចសហប្រតិបត្តិការហិរញ្ញវត្ថុនៅអាស៊ីខាងកើតក្រោយកិច្ចប្រជុំនៃ ១ យ ១ ង ១ ម និង ៣) គំរូសហប្រតិបត្តិការអភិវឌ្ឍន៍ថ្មីមួយ និងគំនិតផ្តួចផ្តើមនានាសំរាប់ អាស៊ី ខាងកើត ។ វបសអ បានចូលរួមរួចហើយនៅក្នុងកម្មវិធីស្រាវជ្រាវ គោលនយោបាយសហការគ្នាស្តីអំពីសហប្រតិបត្តិការអភិវឌ្ឍន៍នៅមហាអន្តតំបន់មេគង្គ ដែលរៀបចំឡើងដោយវិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវការអភិវឌ្ឍន៍ថៃ ដោយ មានការគាំទ្រពីមជ្ឈមណ្ឌលបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បី អភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិ ។ កិច្ចប្រឹងប្រែងទាំងពីរនេះរួមគ្នា នឹងពង្រឹងសមត្ថភាព និងការស្រាវជ្រាវជាបណ្តើរៗអំពីសហប្រតិបត្តិការក្នុងតំបន់ និងអន្តតំបន់ នៅអាស៊ីខាងកើត និងផលប៉ះពាល់របស់វាមកលើប្រទេសកម្ពុជា ។

នៅខែតុលា វបសអ បានស្នាគមន៍ការវិលត្រលប់មកវិញរបស់លោក ច័ន្ទ សុផល អតីតអ្នកស្រាវជ្រាវជាន់ខ្ពស់មានបទពិសោធន៍យូរឆ្នាំ មកទទួលតំណែងជាប្រធានស្រាវជ្រាវជាន់ខ្ពស់ផ្នែកការសិក្សាពិភពក្រីក្រ និងបណ្តាញស្រាវជ្រាវផ្សេងៗ ដោយយោងតាមបទពិសោធន៍ដ៏ល្អរបស់គាត់ជាសមាជិកក្រុមសិក្សាពិភពក្រីក្រនៃធនាគារពិភពលោកនៅកម្ពុជា ។ តំណែងនេះ គឺជាតំណែងគ្រប់គ្រងស្រាវជ្រាវចុងក្រោយត្រូវបំពេញ នៅក្នុងការរៀបចំវគ្គសម្ព័ន្ធសាជាថ្មីខាងផ្នែកស្រាវជ្រាវរបស់ វបសអ ដោយផ្អែកលើផែនការយុទ្ធសាស្ត្រ វបសអ ឆ្នាំ២០០៦-២០១០ ។

ការស្រាវជ្រាវ

វបសអ បានបង្ហាញរបាយការណ៍នៃគំរោងវាយតម្លៃភាពក្រីក្រដោយមានការចូលរួមនៅតំបន់បឹងទន្លេសាប ជាមួយនិងធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ី និង

តទៅទំព័រទី ១៩

**ឧស្សាហកម្ម
អភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា**

ឆ្នាំទី១០ លេខ៤ ខែតុលា-ធ្នូ ឆ្នាំ២០០៦

ឯកសារបោះពុម្ពផ្សាយរបស់
វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

ផ្ទះលេខ៥៦ ផ្លូវ៣១៥ ទួលគោក ភ្នំពេញ កម្ពុជា
 ប្រអប់សំបុត្រលេខ២២២ ភ្នំពេញ កម្ពុជា
 ☎ (៨៥៥-២៣) ៨៨១-៧០១, ៨៨១-៩១៦, ៨៨៣-៦០៣ ☎ (៨៥៥-២៣) ៨៨០-៧៣៤
 e-mail: cdri@camnet.com.kh / pubs@cdri.forum.org.kh
 website: http://www.cdri.org.kh

ឧស្សាហកម្មអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា បោះពុម្ពផ្សាយដោយ វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា នៅភ្នំពេញចំនួន ៤៨៦ ក្នុងមួយឆ្នាំជាភាសាខ្មែរ និងភាសាអង់គ្លេសនៅក្នុងពេលដំណាលគ្នា ។

ឧស្សាហកម្មអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ផ្តល់ជាវេទិកាមួយ ដើម្បីពិភាក្សាពីបញ្ហានៃការអភិវឌ្ឍន៍ដែលកំពុងតែជះឥទ្ធិពលដល់ប្រទេសកម្ពុជា ។ អត្ថបទតាមដានសេដ្ឋកិច្ច ផ្តល់ជូននូវមូលវិចារករណ៍ដ៏ល្អប្រសើរទៅនៃសេដ្ឋកិច្ចប្រទេសកម្ពុជា ។

ឧស្សាហកម្មអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ស្នាគមន៍អត្ថបទទាំងឡាយពីប្រិយមិត្តអ្នកអាន ។ លិខិត ត្រូវចុះហត្ថលេខាប្រក្សក្រុមភាព ទូរស័ព្ទ និងមានអាសយដ្ឋានផង ។ អ្នកនិពន្ធទាំងអស់ត្រូវទាក់ទង វបសអ មុននឹងចុះអត្ថបទរបស់ខ្លួន ទោះជាឯកសារនោះមិនទាន់រៀបរយក៏ដោយ ។ ឯកសារទាំងអស់នឹងត្រូវរកសម្រួលសំរាប់ការបោះពុម្ព ។ វបសអ សូមរក្សាសិទ្ធិបដិសេធការបោះពុម្ព ដោយមិនចាំបាច់បញ្ជាក់ពីហេតុផល ។

ក្រឹត្យស្ថានផ្សាយ: វបសអ
 គ្រប់គ្រងកែសម្រួល: យូ សិទ្ធិវិទូ
 កែសម្រួលផលិតកម្ម: អ៊ុំ គឹម ថា
 ជំនួយការកែសម្រួល: យេន សុផានី និង គឹម ចិត្រា
 រោងពុម្ពជប៉ុន ភ្នំពេញ រូបភាពទំព័រមុខ: រូបភាព CDRI
 រក្សាសិទ្ធិ ២០០៦ វិទ្យាស្ថានបណ្តុះបណ្តាល និង ស្រាវជ្រាវដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
 រក្សាសិទ្ធិគ្រប់យ៉ាង-គ្មានផ្នែកណាមួយនៃការបោះពុម្ពផ្សាយនេះត្រូវបានលក់ទុក ឬផ្សព្វផ្សាយតាមទម្រង់ និងតាមមធ្យោបាយផ្សេងៗផ្សេងៗ: អេឡិចត្រូនិក យន្តការផ្សព្វផ្សាយ... ដោយគ្មានការអនុញ្ញាតជាលាយលក្ខណ៍អក្សរពី វបសអ ឡើយ ។
 ISSN 1560-7615 / ISBN 978-99950-52-06-5

ទំនួលខុសត្រូវលើគំនិត សត្យានុម័ត និងការបញ្ចេញយោបល់ទាំងឡាយនៅក្នុង ឧស្សាហកម្មអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា គឺជាបន្ទុកផ្ទាល់របស់អ្នកនិពន្ធ ។
 ការបញ្ចេញយោបល់ និងការបកស្រាយទាំងនោះ មិនមែនជាទស្សនៈរបស់ វបសអ ទេ ។

២០